

ΜΑΡΙΑ ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗ-ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ*

Εισαγωγή

Η διεθνής νομική προσωπικότητα των διεθνών οργανισμών, έννοια αδιαμισβήτη στο διεθνές δίκαιο έχει ανάγκη να εκφραστεί μέσα στα χωρικά πλαίσια των κρατών-μελών τους ή ακόμα και τρίτων κρατών.

Οι διεθνείς οργανισμοί στερούμενοι ίδιου εδάφους αναπτύσσουν τη νομική προσωπικότητά τους μέσα στα πλαίσια είτε της διεθνούς είτε της εσωτερικής νομικής τάξης. Σχετικά, ο καθηγητής Κ. Οικονομίδης διακρίνει τη νομική προσωπικότητα των διεθνών οργανισμών σε διεθνούς δικαίου και εσωτερικού δικαίου¹.

Η αυτόνομη δράση των διεθνών οργανισμών στο διεθνή χώρο επιτάσσεται από την αναγνώριση τους ως υποκειμένων του διεθνούς δικαίου, τα οποία σαφέστατα διακρίνονται από τα κράτη-μέλη τους που τους έχουν συστήσει. Είτε θεωρήσουμε αυτή τη νομική προσωπικότητα των διεθνών οργανισμών υπαγορευόμενη από την κυρίαρχη κρατική βούληση των κρατών-μελών τους - όπως αυτή εκφράζεται μέσα από ρητές διατάξεις των ιδρυτικών κειμένων τους - είτε τη θεωρήσουμε ως εξυπακουόμενη για την επιτέλεση των σκοπών και καθηκόντων τους, σύμφωνα με τα νομολογηθέντα από το Διεθνές Δικαστήριο², η νομική προσωπικότητα ή υποκειμενικότητα των διεθνών οργανισμών αποτελεί θεμελιώδη καταστατική ιδιότητα της ίδιας έννοιας των διεθνών οργανισμών.

* Η μελέτη δημοσιεύτηκε στο: *Διεθνείς Οργανισμοί και Ελληνική Δημόσια Διοίκηση*, τ. Α', Πάντειο Πανεπιστήμιο - Κέντρο Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, Φεβρουάριος 1994, σ. 102-133.

Με βάση τα παραπάνω οι διεθνείς οργανισμοί ασκούν με ίδια πρωτοβουλία τα δικαιώματα, τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις τους, ανεξάρτητα προς την ιδιαίτερη δράση των κρατών-μελών τους.

Αυτά τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που τους αναγνωρίζονται ότι απολαύουν ή ενέχουν βρίσκονται σε αυστηρή εξάρτηση από τις λειτουργικές ανάγκες που εξυπηρετούν. Συνεπώς η νομική προσωπικότητα των διεθνών οργανισμών σχετικοποιείται και περιορίζεται από τους σκοπούς και τις αρμοδιότητες που έχουν, σύμφωνα με το έργο που επιτελούν³.

Το σύνολο, λοιπόν, αυτών των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που προέρχεται κατ' αρχήν από το χαρακτηρισμό των διεθνών οργανισμών, ως υποκειμένων διεθνούς δικαίου, αυτοπεριορίζεται κατ' ανάγκη και συγκεκριμενοποιείται από τα οριζόμενα στην ιδρυτική πράξη των διεθνών οργανισμών και τις σχετικές πρακτικές που αναπτύσσει ο ίδιος ο διεθνής οργανισμός.

Η έννοια της «λειτουργικής υποκειμενικότητας»⁴ των διεθνών οργανισμών που έρχεται να περιγράψει σε κάθε περίπτωση διεθνούς οργανισμού το σύνολο των συγκεκριμένων αυτών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων μας καθορίζει τις πραγματικές διαστάσεις της νομικής υποκειμενικότητας των διεθνών οργανισμών σε σύγκριση και διαστολή με την απόλυτη υποκειμενικότητα των κρατών στο διεθνές νομικό σύστημα⁵.

Το γενικό διεθνές δίκαιο έχει καθορίσει μόνο τα γενικά πλαίσια αυτών των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων αφήνοντας κάθε φορά την εξειδίκευση και τον καθορισμό τους κατά περίπτωση στο ειδικό συμβατικό δίκαιο.

Η εν λόγω υποστήριξη δεν παρέχεται από μια δεοντολογική συμπεριφορά εκ μέρους των κρατών, αλλά υπαγορεύεται μέσα από μια σειρά από σαφείς υποχρεώσεις που προκύπτουν με βάση τις λειτουργικές ανάγκες του συγκεκριμένου διεθνούς οργανισμού. Πρόκειται, δηλαδή, για μια καθαρά αμφοτεροβαρή διεθνή νομική σχέση που ανταποκρίνεται από τη μια μεριά στους σκοπούς και στις αρμοδιότητες του διεθνούς οργανισμού και από την άλλη στις υποχρεώσεις των κρατών-μελών του για την απρόσκοπτη λειτουργία του.

Το πρόβλημα του περιεχομένου της έννοιας της διεθνούς προσωπικότητας των διεθνών οργανισμών έχει βρει πλέον την απάντησή του, στις μέρες μας. Η εικόνα όμως της νομικής προσωπικότητας των διεθνών οργανισμών στην εσωτερική νομική τάξη των κρατών-μελών τους

δεν είναι πάντα σαφής, πάγια και καθαρή. Επιπλέον αυτή η περιώνυμη «λειτουργική υποκειμενικότητα» των διεθνών οργανισμών όχι μόνο χρειάζεται να καθοριστεί συμβατικά, αλλά για να εξυπηρετηθεί χρειάζεται και την υποστήριξη του εσωτερικού δικαίου τόσο του κράτους της έδρας του διεθνούς οργανισμού όσο και όλων των κρατών-μελών του⁶.

Συγκεκριμένα, υπάρχει απόλυτη σχετικότητα μεταξύ των νομικών διευκολύνσεων και παροχών που απολαύει ένας διεθνής οργανισμός στο έδαφος του κράτους της έδρας ή των λοιπών κρατών-μελών του και του ειδικού περιεχομένου της λειτουργικής υποκειμενικότητάς του.

Κατά γενικό τρόπο, όμως, υποστηρίζεται η άποψη ότι έχει καταστεί νομικός κανόνας του γενικού διεθνούς δικαίου η παροχή ορισμένου νομικού καθεστώτος στους διεθνείς οργανισμούς σε χωρικό επίπεδο με καθολική εφαρμογή⁷. Έτσι, παρέχεται στους διεθνείς οργανισμούς η ικανότητα δικαίου, ώστε να μπορούν να φέρουν σε πέρας το έργο τους, με δική τους πρωτοβουλία, να συμβάλλονται, να κατέχουν κινητή και ακίνητη περιουσία και να παρίστανται στα δικαστήρια. Επίσης, τόσο το νομικό πρόσωπο των διεθνών οργανισμών όσο και οι αντιπρόσωποί τους και το υπαλληλικό προσωπικό που απασχολείται σε αυτούς απολαύουν συγκεκριμένων προνομίων και ασυλιών. Αντίθετα, η παροχή ειδικού νομικού καθεστώτος που απορρέει από τη λειτουργική ιδιαιτερότητα και υποκειμενικότητα συγκεκριμένων διεθνών οργανισμών (π.χ. περιπτώσεις UNESCO-Εθνικές Επιτροπές, NATO - Στρατηγείων - στρατιωτικές ένοπλες δυνάμεις) πρέπει να συνεξετάζεται και να συνεκτιμάται ανάλογα με το συγκεκριμένο διεθνή οργανισμό.

Με βάση τα δεδομένα αυτά το νομικό καθεστώς που παρέχει η ελληνική εσωτερική έννομη τάξη στους διεθνείς οργανισμούς, στους οποίους είναι μέλος, θα μας απασχολήσει αμέσως παρακάτω.

1. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Η Ελλάδα, ιδρυτικό μέλος του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) και κράτος-μέλος πολλών από τους Ειδικευμένους Οργανισμούς του συστήματος των ΗΕ, συμμετέχει επίσης, σε περιφερειακό ή μη επίπεδο, σε πολλούς ευρωπαϊκούς και άλλους οργανισμούς⁸.

Χώρα μικρή, βρισκόμενη γεωπολιτικά σε ένα νευραλγικό σημείο της υφηγίου, προσπάθησε να προστατεύσει και να κατοχυρώσει την εθνική της ανεξαρτησία μέσα από φεντεραλιστικές και θεσμικές λύσεις στο διεθνές σύστημα.

Από την άλλη μεριά το σύγχρονο φαινόμενο της έξαρσης στη θεσμοποίηση των διεθνών σχέσεων των κρατών με την ίδρυση και λειτουργία διεθνών οργανισμών - που ανέρχονται στον αριθμό 300 σήμερα⁹ - διευκολύνει και καλλιεργεί την παραπάνω τάση για ομοσπονδίωση των κρατών.

Υποστηρίζοντας τα ίδια εθνικά της συμφέροντα που συμπίπτουν με το σύγχρονο παραπάνω φαινόμενο της εξαρσης του φεντεραλισμού, η Ελλάδα έχει να παρουσιάσει μεγάλη συμμετοχή ως κράτος-μέλος διεθνών οργανισμών, αλλά αντιστρόφως ανάλογη προτίμηση στην επιλογή του εδάφους της ως έδρα παρόμοιων διεθνών οργανισμών.

Το γεγονός αυτό δεν απέκλεισε, όμως, την ανάγκη προσδιορισμού από την ελληνική εσωτερική έννομη τάξη του νομικού καθεστώτος των διεθνών οργανισμών στο ελληνικό έδαφος στους οποίους είναι κράτος-μέλος. Η ανάγκη αυτή προκύπτει κατά κανόνα λόγω της τυπικής και μονο συμμετοχής σε διεθνή οργανισμό για κάθε κράτος-μέλος του και όχι μόνο για την περίπτωση του κράτους έδρας.

Επιπλέον η όλη δραστηριότητα των σύγχρονων διεθνών οργανισμών κλιμακώνεται διαδοχικά και παρεμβαίνει στην αποκλειστική εσωτερι-

κή δικαιοδοσία των κρατών-μελών τους, τα οποία καλούνται να αναγνωρίσουν αυτή τη σύγχρονη εξέλιξη ιδιαίτερα όταν πρόκειται για υπερεθνικούς οργανισμούς¹⁰.

Έτσι σε ένα πρώτο στάδιο τα γενικά πλαίσια αυτού του καθεστώτος συνήθως ορίζονται μέσα στα ιδρυτικά κείμενα των διεθνών οργανισμών. Οι καταστατικές αυτές διατάξεις καθορίζουν τα όρια και τους στόχους των λειτουργικών αναγκών που πρέπει να εξυπηρετηθούν από τη δράση του διεθνούς οργανισμού και που προδιαγράφουν τις αντίστοιχες υποχρεώσεις και παρεμβάσεις στην εσωτερική κρατική δικαιοδοσία των κρατών-μελών.

Σ' ένα δεύτερο στάδιο, παράλληλα με την ίδρυση των διεθνών οργανισμών συνάπτονται συνήθως ιδιαίτερα συμβατικά κείμενα που προβλέπουν μεταξύ των κρατών-μελών την παροχή ειδικών διευκολύνσεων, προνομίων και ασυλιών στους ίδιους τους διεθνείς οργανισμούς και στο προσωπικό τους για την ομαλή λειτουργία τους και την επιτέλεση των αρμοδιοτήτων τους (π.χ. περίπτωση ΟΗΕ με τη Σύμβαση περί Προνομίων και Ασυλιών των Ηνωμένων Εθνών και με τη Σύμβαση Προνομίων και Ασυλιών των Ειδικευμένων Οργανισμών, περίπτωση Συμβουλίου της Ευρώπης με αντίστοιχη σύμβαση και περίπτωση Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κλπ.).

Τέλος, σε ένα τρίτο στάδιο, όταν προβλέπεται η ίδρυση αποκεντρωμένων γραφείων ή υπηρεσιών του διεθνούς οργανισμού στο έδαφος κρατών-μελών, η οποία αναφέρεται σε πάγια δραστηριότητα και όχι σε μια ευκαιριακή δραστηριότητα - που είναι δυνατό να καλυφθεί από την προηγούμενη κατηγορία συμβατικών κειμένων - προκύπτει ανάγκη σύνταξης ειδικών συμβατικών κειμένων, ώστε να παρασχεθούν περαιτέρω διευκολύνσεις στη λειτουργία και ομαλή δράση τους.

Στην πράξη πλέον, η Ελλάδα ανταποκρινόμενη σε αυτό το πλέγμα των νομικών σχέσεων, έχει δεσμευτεί και απο τα τρία αυτά είδη συμβατικών υποχρεώσεων, όπως θα εξετάσουμε ειδικά και συγκεκριμένα αμέσως παρακάτω.

Πριν, όμως, προχωρήσουμε σε αυτό το στάδιο εξέτασης του νομικού καθεστώτος των διεθνών οργανισμών και του προσωπικού τους στην Ελλάδα, *in concreto*, πρέπει να καθορίσουμε τα νομικά πλαίσια της εσωτερικής έννομης τάξης που επιτρέπουν και προβλέπουν τις αντίστοιχες διαδικασίες εξυπηρέτησής τους. Αναφερόμαστε στις ισχύουσες συνταγματικές διατάξεις που υπαγορεύουν τον τρόπο και τη δια-

δικασία καθιέρωσης των σχετικών συμβατικών δεσμεύσεων.

Σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Ελληνικού Συντάγματος του 1975 οι κυρωτικοί νόμοι διεθνών συμβατικών κειμένων - όπως στην περίπτωση που εξετάζουμε εδώ, των καταστατικών και των ιδρυτικών πράξεων των διεθνών οργανισμών - έχουν αυξημένη ισχύ, εφόσον υπερισχύουν κάθε άλλης αντίθετης διάταξης νόμου. Συνεπώς το νομικό καθεστώς που απολαμβάνουν οι διεθνείς οργανισμοί, - στους οποίους η Ελλάδα, συμμετέχει - στη χώρα μας, έχει αυξημένη ισχύ από εκείνη των νόμων. Επιπλέον με βάση τις διατάξεις του άρθρου 28 παρ. 2 του ελληνικού Συντάγματος προβλέπεται περαιτέρω διαδικασία κύρωσης συμβάσεων - ιδρυτικών διεθνών οργανισμών¹¹. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι με συνταγματικές διατάξεις, αναγνωρίζεται μέσα στην ελληνική εσωτερική έννομη τάξη ένα σύνολο νομικών κανόνων, που υπαγορεύεται από το διεθνές δίκαιο και που παρεμβάλλεται, από πλευράς τυπικής νομικής ισχύος μεταξύ ελληνικών συνταγματικών κανόνων και ελληνικών νομοθετικών κανόνων ¹².

Από το σύνολο των συνταγματικών δεσμεύσεων διαπιστώνουμε τους αρχικούς νομικούς περιορισμούς πάνω στο θέμα μας από πλευράς εσωτερικής έννομης τάξης.

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στα επιμέρους θέματα των συγκεκριμένων δεσμεύσεων μέσα από την περιπτωσιολογία των διεθνών οργανισμών στους οποίους η Ελλάδα είναι μέλος τόσο από πλευράς προνομίων και ασυλιών για τον ίδιο τον οργανισμό όσο και για το προσωπικό τους.

2. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΗΕ

2.1. Γενικό Καθεστώς

Αφετηρία για μια πρώτη προσέγγιση στο θέμα του ισχύοντος καθεστώτος του παγκόσμιου οργανισμού των Η.Ε. στα κράτη-μέλη του δίνουν με γενικό αλλά ρητό τρόπο οι καταστατικές διατάξεις των άρθρων 104 και 105 του Καταστατικού Χάρτη. (Κ.Χ.)

2.1.1. Καταστατικός Χάρτης των ΗΕ

α. Αρχικά με βάση το άρθρο 104 του Κ.Χ. γίνεται ειδική μνεία της «νομικής προσωπικότητας» του παγκόσμιου οργανισμού που θα του παρέχει τη νομική ικανότητα να ενεργεί και να δραστηριοποιείται για την εκπλήρωση των καταστατικών σκοπών και αρχών του στο έδαφος των επί μέρους κρατών μελών:

«Ο Οργανισμός θα απολαύει στο έδαφος καθενός από τα μέλη του την ικανότητα δικαίου που θα είναι αναγκαία για να ασκεί τα καθήκοντά του και να εκπληρώνει τους σκοπούς του.»

Στα όρια που θέτει η παραπάνω διάταξη η αναγκαιότητα παροχής της σχετικής νομικής προσωπικότητας του παγκόσμιου οργανισμού - που αποτελεί ταυτόχρονα και το μοναδικό σχετικό περιορισμό - υπακούει στην *stricto sensu* «άσκηση των καθηκόντων και την εκπλήρωση των σκοπών του.»

Η εν λόγω διάταξη δε διακρίνει τη νομική προσωπικότητα σε εσωτερικού δικαίου ή διεθνούς δικαίου για τη δράση του παγκόσμιου οργανισμού. Η γενικότητα στην παροχή της «ικανότητας δικαίου» μας υπα-

γορεύει να τη θεωρήσουμε τόσο εσωτερικού όσο και διεθνούς δικαίου. Η σχετική διάκριση λοιπόν, είναι δυνατό να γίνεται σε κάθε συγκεκριμένη άσκηση δικαιώματος ή λειτουργίας εκ μέρους του παγκόσμιου οργανισμού στα χωρικά όρια της επικράτειας που θα ήθελε λάβει χώρα στη δεδομένη στιγμή.

Είναι γεγονός, ότι η έλλειψη ίδιου εδάφους από την πλευρά του παγκόσμιου οργανισμού δε μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο άσκησης των συγκεκριμένων λειτουργιών και καθηκόντων του. Εξάλλου, η συμφωνία έδρας του παγκόσμιου οργανισμού έρχεται να καλύψει την παραπάνω έλλειψη ίδιου εδάφους από πλευράς υλικής υποδομής σε εγκαταστάσεις και κτίρια και όχι από πλευράς λειτουργικής.

Κατ' αναλογία, στην περίπτωση διεθνών οργανισμών εφαρμόζονται όσα ισχύουν περί νομικών προσώπων στο εσωτερικό δίκαιο προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί ίδρυσης των διεθνών οργανισμών, επισημαίνοντας τις σχετικές αποκλίσεις. Στην προκείμενη περίπτωση, η δράση των ΗΕ, η οποία είναι διεθνώς λειτουργική - και ως τέτοια πρέπει να τη θεωρήσουμε - δεν είναι δυνατό να περιοριστεί *εδαφικά* με τα όσα ισχύουν περί νομικών προσώπων με βάση το πραγματικό γεγονός της έδρας του παγκόσμιου οργανισμού.

Η διεθνής εμβέλεια της δραστηριότητας του οργανισμού δεν είναι μόνον υλική αλλά νομική και λειτουργική. Επιπλέον η εν λόγω δραστηριότητα δεν είναι αποκλειστικά και μόνο επαναλαμβανόμενη στερεότυπα, αλλά έχει σε πολλές περιπτώσεις ευκαιριακό και εξατομικευμένο χαρακτήρα. Συνεπώς η διεθνής λειτουργική δράση των ΗΕ δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με την αμιγή εφαρμογή των όσων ισχύουν περί νομικών προσώπων εσωτερικού δικαίου. Έτσι, η εδαφική αρμοδιότητα του παγκόσμιου οργανισμού σύμφωνα με τη ρητή και σαφή αναφορά στο άρθρο 104 του Κ.Χ. αφορά την επικράτεια του συνόλου των κρατών μελών. Σε αρμονία με την παραπάνω γενική ρήτρα περί εδαφικής αρμοδιότητας των Η.Ε. βρίσκεται και η σχετική συμφωνία έδρας, η οποία στην ουσία είναι μόνο επεξηγηματική και διευκρινιστική αλλά πάντως όχι συστατική.

Επίσης, με βάση το ίδιο άρθρο επιβάλλεται στα κράτη-μέλη του παγκόσμιου οργανισμού η νομική υποχρέωση να αναγνωρίζουν τη νομική προσωπικότητα του διεθνούς οργανισμού και να κατοχυρώνουν νομικά την αποτελεσματικότητα των ενεργειών του στο έδαφός τους προβαίνοντας στη λήψη κατάλληλων νομικών πράξεων (νομοθετικές, διοικητικές κλπ.)

Από την άλλη μεριά ο ίδιος ο οργανισμός έχει το σύνολο των δικαιωμάτων που απορρέουν από το χαρακτήρα του ως νομικό πρόσωπο στα πλαίσια του εδάφους των κρατών-μελών του.

β. Ερχόμενοι στο άρθρο 105 του Κ.Χ., βλέπουμε ότι ορίζεται ένα παράλληλο με τη νομική προσωπικότητα του παγκόσμιου οργανισμού νομικό σύστημα από προνόμια και ατέλειες για τις επιμέρους σχέσεις του με τα κράτη-μέλη. Συγκεκριμένα:

Ο σκοπός και ο στόχος που υπαγορεύει το σύνολο των προνομίων και των ατελειών είναι ταυτόσημοι με του προηγούμενου άρθρου 104, που είναι η εκπλήρωση των σκοπών του παγκόσμιου οργανισμού. Αυτή η *causa* δίνει ταυτόχρονα και το μέτρο των ορίων επιβολής προνομίων και ατελειών σε βάρος της κυριαρχίας των κρατών-μελών του.

Πράγματι με την επιβολή του συστήματος αυτού των προνομίων και των ατελειών τα κράτη-μέλη υποχρεώνονται να παρέχουν τις σχετικές εξαιρέσεις από τα πλαίσια εφαρμογής των αρμοδιοτήτων τους που απορρέουν από την κρατική κυριαρχία στο έδαφός τους.

Το σύστημα αυτό των προνομίων έχει αποδέκτες τον ίδιο τον οργανισμό (παρ. 1 του άρθρου 105), αλλά και τις αντιπροσωπείες των κρατών-μελών του και τους υπαλλήλους του (παρ. 2 του άρθρου 105). Ονσιαστικά αναφέρεται στην καθιέρωση πλήρους *αυτονόμησης* της δράσης του οργανισμού μέσα στα εδαφικά πλαίσια των μελών του και έρχεται ως αναπόσπαστο μέρος να συμπληρώσει και να εμπλουτίσει την αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας. Η εν λόγω *αυτονόμηση* δημιουργεί την απαραίτητη προϋπόθεση για την άρση των μελλοντικών συγκρούσεων μεταξύ της εσωτερικής έννομης τάξης των κρατών-μελών και της διεθνούς έννομης τάξης που διέπει τη δράση του οργανισμού.

Τέλος, η γενικότητα στη διατύπωση της διάταξης του Κ.Χ. δημιουργεί *τεκμήριο* για την υποχρέωση παροχής προνομίων και ατελειών εκ μέρους των κρατών-μελών και για το αντίστοιχο σχετικό δικαίωμα του παγκόσμιου οργανισμού. Το εν λόγω τεκμήριο μπορεί να αρθεί μόνο όταν μπορεί να αποδειχτεί ότι τα συγκεκριμένα προνόμια δεν είναι αναγκαία για την εκπλήρωση των σκοπών του οργανισμού.

γ. Με βάση την παράγραφο 3 του άρθρου 105 του Κ.Χ. παρέχεται από τη μια μεριά η δυνατότητα στη Γενική Συνέλευση να προβαίνει σε συστάσεις και από την άλλη προβλέπεται η προοπτική σύναψης διεθνών συμβάσεων με περιεχόμενο τον καθορισμό των λεπτομερειών για

την παροχή προνομίων και ατελειών στον οργανισμό, στους αντιπροσώπους των κρατών-μελών του και στους υπαλλήλους του.

2.1.2 Γενικές Συμβατικές Ρυθμίσεις

α. Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, μετά την ίδρυση του Οργανισμού των Η.Ε., δηλαδή στις 13 Φεβρουαρίου 1946 ¹³, υιοθετήθηκε ειδική «Σύμβαση περί Προνομίων και Ασυλιών των Ηνωμένων Εθνών». Στα εννέα άρθρα του εξειδικεύεται το περιεχόμενο και των δυο καταστατικών άρθρων 104 και 105 του Κ.Χ. των Η.Ε.

Πρώτο, στο άρθρο 1 γίνεται ειδική αναφορά στο περιεχόμενο της έννοιας της «νομικής προσωπικότητας» του παγκόσμιου οργανισμού, την οποία συναποτελούν.

- ι. το δικαίωμα του συμβάλλεσθαι (εδ. α')
- ιι. το δικαίωμα της απόκτησης και εκποίησης κινητών και ακινήτων πραγμάτων (εδ. β')
- ιιι. το δικαίωμα του παρίστασθαι στο δικαστήριο (εδ. γ')

Σε αντίθεση προς το άρθρο 104 του Κ.Χ. όπου η νομική προσωπικότητα ορίζεται γενική, εδώ έχουμε περιοριστική αναφορά στα συγκεκριμένα δικαιώματα που εμπεριέχονται σε αυτήν και την αυτοκαθορίζουν.

Δεύτερο, στο άρθρο 2 περιγράφονται συγκεκριμένα τα επί μέρους προνόμια και οι ατέλειες που παρέχονται στον παγκόσμιο οργανισμό. Δηλαδή, τόσο ο ίδιος ο οργανισμός όσο και τα περιουσιακά του στοιχεία θα απολαύουν του δικαιώματος ετεροδικίας (τμ. 2), ενώ τα καταστήματά του (τμ. 3) και τα αρχεία του (τμ. 4) καθίστανται *απαραβίαστα*.

Επιπλέον ο ίδιος ο οργανισμός δεν υπόκειται σε κανενός είδους έλεγχο ή περιορισμό ως προς την κατοχή, αγορά και διάθεση συναλλάγματος (τμ. 5). Μόνο στην περίπτωση που διατυπωθούν παρατηρήσεις από την πλευρά του κράτους-μέλους σχετικά με την άσκηση των παραπάνω ελευθεριών (τμ. 5) ο οργανισμός οφείλει να τις λάβει υπόψη και να τις εκτιμήσει αναλόγως. Ακόμη, ο οργανισμός και τα περιουσιακά του στοιχεία εξαιρούνται παντός άμεσου φόρου, τελωνειακών δασμών ή περιορισμών, ως και δασμών επί των δημοσιευμάτων, καθώς επίσης και εμμέσων φόρων, όσες φορές πρόκειται για αγορές σημα-

ντικών ειδών. Τέλος, παρέχεται στον οργανισμό ευνοϊκό καθεστώς επικοινωνίας (άρθρο 3).

Στο επόμενο άρθρο καθορίζονται τα προνόμια και οι ασυλίες που απολαμβάνουν οι αντιπρόσωποι των κρατών-μελών του οργανισμού τόσο στα επί μέρους όργανά του όσο και στις συνδιασκέψεις, καθώς και οι αναπληρωτές τους, οι σύμβουλοι, οι τεχνικοί εμπειρογνώμονες και οι γραμματείς των αντιπροσώπων, καθώς και το προσωπικό του, όπως: ασυλία προσωπικής σύλληψης ή κράτησης ή κατάσχεσης, το απαραβίαστο αλληλογραφίας, η απαλλαγή της επιβολής περιοριστικών μέτρων, εξαίρεση από την υπαγωγή σε νομισματικούς ή συναλλαγματικούς κανονισμούς, συγκεκριμένες απαλλαγές από την επιβολή φόρων και δασμών και το δικαίωμα ετεροδικίας. Όσον αφορά στα προνόμια του οργανισμού υφίσταται η δυνατότητα παραίτησής του από το δικαίωμα ετεροδικίας εκτός από τα μέτρα εκτέλεσης, ενώ στην παροχή προνομίων και ασυλιών στους αντιπροσώπους των μελών του χωρεί η δυνατότητα άρσης ασυλίας, εφόσον αυτή θα μπορούσε να σταθεί εμπόδιο στην απονομή δικαιοσύνης ή δε θα εθίγετο ο σκοπός για τον οποίο έχει παραχωρηθεί, ήτοι η ανεξαρτησία στην εξάσκηση των καθηκόντων τους (τμ.14).

Στο άρθρο 5 περιγράφονται συγκεκριμένα τα προνόμια και οι ασυλίες των υπαλλήλων του οργανισμού, ήτοι το δικαίωμα ετεροδικίας, η απαλλαγή από άμεσους φόρους, η εξαίρεση από δασμούς η από συναλλαγματικούς ή άλλους οικονομικούς περιορισμούς. Το status του Γενικού Γραμματέα και των Βοηθών Γενικών Γραμματέων εξομοιώνεται με εκείνο των διπλωματικών υπαλλήλων. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα του οργανισμού δύναται να αρθεί η ασυλία σε υπάλληλο εφόσον αυτή εμποδίζει την απονομή δικαιοσύνης ή η συγκεκριμένη άρση δε θα έθιγε το σκοπό για τον οποίο παρείχετο, δηλαδή τα συμφέροντα του οργανισμού. Με το καθεστώς των αντιπροσώπων των κρατών μελών του οργανισμού εξομοιώνονται οι χρησιμοποιούμενοι απ' αυτόν εμπειρογνώμονες.

Το επόμενο άρθρο 7 καθορίζει τον τρόπο χορήγησης ταξιδιωτικών εγγράφων και των πιστοποιητικών και επεκτείνει αναλόγως την εφαρμογή των άρθρων αυτών και στην περίπτωση υπαλλήλων υπηρετούντων στους ειδικευμένους οργανισμούς.

Στο άρθρο 8 καθορίζεται ο τρόπος άρσης των σχετικών διεθνών διαφορών παρέχοντας στον οργανισμό τη δυνατότητα του τρόπου επίλυσης

και διακανονισμού ενώ στο τμ. 30 του ίδιου άρθρου προβλέπεται η αρμοδιότητα του Δ.Δ. για να επιλύσει αμφισβητήσεις γύρω από την ερμηνεία ή την έκταση εφαρμογής της σύμβασης αυτής.

Τέλος, ακολουθούν οι διατάξεις του τελικού άρθρου όπου ορίζεται ο τρόπος προσχώρησης των κρατών-μελών, ο χρόνος ισχύος της, η παράλληλη εφαρμογή της συμφωνίας αυτής με άλλες, ειδικότερες πρόσθετες συμφωνίες, οι οποίες πρόκειται να συναφθούν μεταξύ του οργανισμού και ενός κράτους-μέλους (τμήμα 36).

Το συμπέρασμα που προκύπτει από αυτήν τη λεπτομερή και εξειδικευμένη περιγραφή των προνομίων των ατελειών και των ασυλιών του οργανισμού, των αντιπροσώπων των κρατών-μελών, των υπαλλήλων, των εμπειρογνομόνων, των συμβούλων, των γραμματέων των αντιπροσωπειών είναι ότι περιχαράκώνεται η δράση του οργανισμού απέναντι στην άσκηση της κρατικής κυριαρχίας στο εσωτερικό των κρατών και ότι επιβάλλει ένα σύνολο σχετικών νομικών υποχρεώσεων στα κράτη-μέλη για δεσμευτική συμπεριφορά τους απέναντι στον οργανισμό και στην εν γένει δραστηριότητά του.

β. Το σύνολο των παραπάνω ρυθμίσεων που αναφέρονται στο γενικό καθεστώς του Ο.Η.Ε. και στα μερικότερα νομικά δικαιώματα και αντίστοιχες υποχρεώσεις, που ενσωματώνονται σ' αυτό, συμπληρώνεται με ένα τελευταίο κείμενο, ήτοι τη «Σύμβαση Προνομίων και Ασυλιών των Ειδικευμένων Οργανισμών» που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση με την απόφαση 179(II) στις 21 Νοεμβρίου 1947¹⁴.

Επισημαίνουμε ότι «ειδικευμένος οργανισμός» θεωρείται κάθε διεθνής οργανισμός ο οποίος σχετίζεται με τα Η.Ε. σύμφωνα με τις διατάξεις 57 και 63 του Κ.Χ., ήτοι έχει αρμοδιότητες που αφορούν στον οικονομικό πολιτικό και εκπαιδευτικό τομέα ή στον τομέα δημόσιας υγείας και συνδέεται με τα Η.Ε. (άρθρο 57) και ιδρύεται σύμφωνα με τις ειδικές διαδικασίες του άρθρου 63 του Κ.Χ. Ο διεθνής αυτός οργανισμός υπόκειται στο παρακάτω καθεστώς:

(1) Η εν λόγω σύμβαση¹⁴ στο άρθρο II καθορίζει τη νομική προσωπικότητα του ειδικευμένου οργανισμού όπως ειδικά αναφέρεται στο άρθρο I παρ.1 (ii) και την αναλύει στις τρεις μερικότερες νομικές αρμοδιότητες-δυνατότητες, δηλαδή:

ι. ικανότητα να συμβάλλεται

ii. ικανότητα να αποκτά και να διαθέτει την κινητή και ακίνητη περιουσία και,

iii. ικανότητα του να παρίσταται στο δικαστήριο.

(2) Οι συγκεκριμένες ασυλίες και τα προνόμια που παρέχονται στους ειδικευμένους οργανισμούς αναφέρονται κυρίως και γενικά στις πάγιες ρήτρες της συμφωνίας που περιέχονται στα άρθρα III και IX και είναι οι εξής:

i. στον ίδιο τον ειδικευμένο οργανισμό παρέχεται το δικαίωμα της ετεροδικίας από το οποίο χωρεί παραίτηση πλην της περίπτωσης των μέτρων εκτέλεσης (παρ. 4). Οι χώροι, τα αρχεία και η εν γένει περιουσία τους καθίστανται απαραβίαστοι (παρ. 5,6). Επίσης, απολαμβάνουν νομισματικών-συναλλαγματικών ελευθεριών, φορολογικών και δασμολογικών απαλλαγών, εξαιρούνται από την επιβολή περιορισμών κατά την εισαγωγή ή εξαγωγή ειδών ή στις δημοσιεύσεις τους (άρθρο III παρ. 4,9), καθώς και εκείνων από τους έμμεσους φόρους που αφορούν σε σημαντικές αγορές περιουσίας ή αγαθών για υπηρεσιακή χρήση μετά από συνεννόηση με το κράτος-μέλος (άρθρο III, παρ. 10).

Επίσης, εξασφαλίζεται η διευκόλυνση των επικοινωνιών (άρθρο IV) και απαγορεύεται η επιβολή λογοκρισίας.

ii. Στους ίδιους τους αντιπροσώπους των μελών παρέχονται ασυλίες και προνόμια για την άσκηση των καθηκόντων τους: ήτοι ασυλία από προσωπική κράτηση, σύλληψη, κατάσχεση ατομικών αποσκευών, πλήρης ετεροδικία για τα γραφόμενα και τα λεγόμενα ή για τις ενέργειές τους, όταν ενεργούν με την επίσημη ιδιότητά τους, το απαραβίαστο των εγγράφων αλληλογραφίας, νομισματικές και συναλλαγματικές απαλλαγές κλ.π. (άρθρο V παρ.13), περιορισμένες φορολογικές απαλλαγές (άρθρο V παρ. 15).

(3) Με απόφαση του ειδικευμένου οργανισμού καθορίζεται και κοινοποιείται στα κράτη-μέλη η κατηγορία των ανωτέρων υπαλλήλων του ειδικευμένου οργανισμού που θα απολαύει ειδικού και συγκεκριμένου καθεστώτος προνομίων ή ασυλιών, για την ομαλή εκτέλεση των καθηκόντων τους, με βάση τα άρθρα VI και VIII.

(4) Ακολουθώντας, στην ίδια σύμβαση προβλέπεται ο τρόπος εφαρμογής των παραπάνω πάγιων ρητρών στις συγκεκριμένες περιπτώσεις των ειδικευμένων οργανισμών με βάση τα σχέδια παραρτημάτων 1 έως 9, που συναρτώνται στη σύμβαση και η διαδικασία σύναψης του οριστικού κειμένου των παραρτημάτων αυτών και των τυχόν τροποποιήσεων των παγίων ρητρών (άρθρο X)¹⁵ όσες φορές ιδρύεται ο συγκεκριμένος ειδικευμένος οργανισμός.

(5) Στα άρθρα IV παρ.12, VI παρ. 22, 23 και VII παρ. 24, 25 της ίδιας σύμβασης περιχαράκωνεται το κράτος-μέλος από τυχόν καταχρήσεις στην άσκηση προνομίων και ασυλιών με την καθιέρωση τρόπου άρσης ή αφαίρεσης του σχετικού προνομίου ή ασυλίας καθώς και ειδικού τρόπου συνεργασίας μεταξύ ειδικευμένου οργανισμού και κράτους-μέλους για τη διευκόλυνση του έργου της δικαιοσύνης στα χωρικά πλαίσια του κράτους αυτού.

(6) Τέλος, η σύμβαση περιέχει διατάξεις για τον τρόπο επίλυσης των διαφορών, που είναι δυνατό να προκύψουν (αρθρο IX), είτε μέσα από σαφείς ρήτρες του οριστικού κειμένου του παραρτήματος που αναφέρεται στον ειδικευμένο οργανισμό, είτε με παραπομπή στο Δ.Δ. (Διεθνές Δικαστήριο) ή, τέλος, όταν προκύπτει διαφορά μεταξύ του ειδικευμένου οργανισμού και κράτους-μέλους για νομικό θέμα, με αίτηση του ειδικευμένου οργανισμού για γνωμοδότηση στο Δ.Δ.

2.2 Ειδικά Καθεστάτα

2. 2.1 ΟΗΕ

Ερχόμενοι στο συγκεκριμένο καθεστώς που ισχύει για τον ΟΗΕ στα όρια της επικράτειας της Ελλάδας θα πρέπει να το αντιμετωπίσουμε από τρεις διαφορετικές όψεις:

Πρώτα, θα αναφερθούμε στις ρυθμίσεις που αφορούν στη λειτουργία γραφείων, κέντρων ή υπηρεσιών διοικητικά εξαρτώμενων από τη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών.

Δεύτερο θα εξετάσουμε τη λειτουργία γραφείων ή υπηρεσιών που εξαρτώνται διοικητικά από Ειδικευμένο Οργανισμό του Συστήματος των Η.Ε.

Και,

Τρίτο θα δούμε την περίπτωση όπου η Ελληνική Επικράτεια έχει οριστεί έδρα ειδικευμένου οργανισμού του συστήματος των Η.Ε.

Στην Ελλάδα, λειτουργεί από τον Απρίλιο, του 1954 *Κέντρο Πληροφοριών του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών* που εξυπηρετεί την Ελλάδα, την Κύπρο και το Ισραήλ.

Αρχικά η λειτουργία αυτής της υπηρεσίας των Η.Ε. δε στηρίχτηκε σε

ειδική σύμβαση, αλλά βασίστηκε στις νομικές δεσμεύσεις περί νομικής προσωπικότητας που απορρέουν από τις γενικές διατάξεις που αναπτύξαμε προηγουμένως και υπαγορεύονται τόσο από τον Καταστατικό Χάρτη όσο και από τη Σύμβαση περί Προνομίων και Ασυλιών των Ηνωμένων Εθνών.

Η αποδοχή αυτής της ερμηνείας επισημοποιείται υστερογενώς από το κείμενο Συμφωνίας μεταξύ Ηνωμένων Εθνών και Ελλάδας που αφορά στο Κέντρο Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών στην Αθήνα.

Σχετικά αξίζει να αναφέρουμε, στο σημείο αυτό, ότι, μόλις, στις 9 Οκτωβρίου 1992, υπογράφηκε η εν λόγω ειδική Συμφωνία Φιλοξενίας του Κέντρου Πληροφοριών του ΟΗΕ (UNIC)¹⁶, στην Αθήνα μεταξύ Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και Ελλάδας και δεν έχει ακόμη επικυρωθεί.

Με αφορμή μια γενικής φύσης απόφαση της Γενικής Συνέλευσης με αριθμό 1405 (XIV) την 1 Δεκεμβρίου 1959 ζητήθηκε από τα κράτη-μέλη να αποδεχθούν την παροχή ευκολιών για την εγκατάσταση αποκεντρωμένων υπηρεσιών του παγκόσμιου οργανισμού. Σε εκτέλεση αυτής της απόφασης συνήφθη η παραπάνω συμφωνία. Στο προοίμιο και στο άρθρο III παρ. 1 της συμφωνίας αυτής γίνεται ρητή επίκληση της Σύμβασης για τα Προνόμια και τις Ασυλίες των Ηνωμένων Εθνών που υιοθετήθηκε στις 13 Φεβρουαρίου 1946 και επικυρώθηκε με τον Ν. 412 στις 7 Οκτωβρίου 1947 από την ελληνική πολιτεία.

Αν θελήσουμε να σχολιάσουμε τις διατάξεις αυτής της συμφωνίας, βλέπουμε τα εξής: - Το Κέντρο Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών στην Αθήνα ως αποκεντρωμένη υπηρεσία υπάγεται διοικητικά στην Κεντρική Διεύθυνση Πληροφοριών της Γραμματείας του Παγκόσμιου Οργανισμού (προοίμιο παρ. 3 και άρθρο II). - Από πλευράς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του Κέντρου και των υπηρεσιών του, προβλέπεται, ότι:

ι. Παρέχεται προστασία και το απαραβίαστο των εγκαταστάσεων του Κέντρου (άρθρο III)

ιι. Οι αρχές του Κέντρου απολαύουν ετεροδικίας για τα λεγόμενα ή τα γραφόμενα ή τα πραττόμενα από αυτές ή άλλων προνομίων, σύμφωνα με το άρθρο VII

ιιι. Οι συμβάσεις εργασίας με εντόπιο προσωπικό συνάπτονται, σύμφωνα με τους Κανονισμούς και τους Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών (άρθρο VII παρ. 4).

iv. Αποκλειστικό σκοπό των περιεχόμενων προνομίων συνιστά η επιτέλεση των αρχών και των στόχων των Ηνωμένων Εθνών. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα είναι δυνατό να ανασταλεί το προνόμιο ή η ασυλία από μέλος του προσωπικού του Κέντρου εφόσον τούτο αντίκειται στην έννοια της δικαιοσύνης και δεν έρχεται σε σύγκρουση με συμφέροντα των Ηνωμένων Εθνών.

v. Η ευθύνη της άσκησης των αρμοδιοτήτων του Κέντρου βαρύνει τον παγκόσμιο οργανισμό (άρθρο IX παρ.1)

vi. Τα άτομα που απολαύουν των προνομίων που προβλέπονται από τη συμφωνία οφείλουν να σέβονται την εσωτερική νομική τάξη της Ελλάδας.

vii. Καμία κατάχρηση δικαιώματος προνομίων ή ασυλιών δεν επιτρέπεται (άρθρο IX παρ. 3).

Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας συνίστανται στα παρακάτω :

i. Υποχρεώνεται η Ελλάδα να διασφαλίσει την ομαλή λειτουργία του Κέντρου εξομοιώνοντας την παρεχόμενη προς αυτό προστασία με εκείνη των ελληνικών δημόσιων υπηρεσιών (IV παρ. 2).

ii. Προστατεύεται η ασφάλεια της επικοινωνίας του Κέντρου (άρθρο V).

iii. Υποχρεώνεται η Ελλάδα στην καταβολή των μισθωμάτων των εγκαταστάσεων.

Προβλέπεται γενικώς τρόπος επίλυσης των διαφορών που θα προκύψουν από τη λειτουργία του Κέντρου και διαιτησία ως τελικός βαθμός δικαιοδοσίας επίλυσης διαφορών (άρθρο VIII).

Από το συνδυασμό των παραπάνω ρυθμίσεων το καθεστώς του Κέντρου εμπεριέχει κανόνες δημοσίου δικαίου αλλά και ιδιωτικού δικαίου. Το σύνολο των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στο Κέντρο και στο προσωπικό και στη λειτουργία του συνθέτουν ένα ιδιαίτερο νομικό καθεστώς δημοσίου δικαίου που αφορά στην εξαιρετική εφαρμογή προνομίων και ασυλιών από δημοσίου δικαίου υποχρεώσεις που επιβάλλονται στους Έλληνες πολίτες και στην επιβολή προστασίας των εγκαταστάσεων του Κέντρου ισότιμη με εκείνη που προβλέπεται για ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες.

Επιπλέον οι ρυθμίσεις περί νομικής προσωπικότητας του Κέντρου, περί δικαιώματος του συμβάλλεσθαι και του παρίστασθαι στο δικαστήριο που απορρέουν από τις γενικές ρυθμίσεις που προαναπτύξαμε

δίνουν το μέτρο και το τυπικό πλαίσιο της δράσης του Κέντρου για την επιτέλεση των αρμοδιοτήτων του.

Ουσιαστικά η μέχρι σήμερα σαραντάχρονη πραγματική λειτουργία του Κέντρου δε στερείται του παραπάνω καθεστώτος αλλά η συγκεκριμένοποίησή του με την παραπάνω συμφωνία διευκολύνει στην άρση αμφισβητήσεων και αοριστιών.

2.2.2 Ελλάδα και Ειδικευμένοι Οργανισμοί του Συστήματος ΟΗΕ

Εξετάζοντας τη δεύτερη κατηγορία ρυθμίσεων που αφορά στη λειτουργία γραφείων και υπηρεσιών που εξαρτώνται όχι από την κεντρική υπηρεσία του παγκόσμιου οργανισμού αλλά από ειδικευμένους οργανισμούς υπαγόμενους στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών, παρατηρούμε τα εξής:

α. Ελλάδα και Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για Πρόσφυγες

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργεί το *Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR)*. Χρονικά αποτελεί την αρχαιότερη υπηρεσία των Η.Ε. που λειτουργεί στην Ελλάδα. Με αφορμή τη λειτουργία αυτού του Γραφείου εκδόθηκε το Ν.Δ. 2402 στις 7 Μαΐου 1953¹⁷, το οποίο αφορούσε ρητά και περιοριστικά στην παροχή ατελειών στον Αρχηγό και στο μη ελληνικής υπηκοότητας ανώτερο προσωπικό της Αντιπροσωπείας του Ύπατου Αρμοστή για τους Πρόσφυγες των Ηνωμένων Εθνών στην Ελλάδα. Με αφορμή το νομοθέτημα αυτό γνωρίζουμε ότι ενώ υπήρξε ειδική μέριμνα για το προσωπικό καθεστώτος της Αντιπροσωπείας του Ύπατου Αρμοστή για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα δεν συνέβη το ίδιο για το -μετά ένα χρόνο περίπου- ιδρυόμενο Κέντρο Πληροφοριών του ΟΗΕ, όπως εξετάσαμε παραπάνω.

Με το νόμο αυτό εξομοιώνεται η νομική κατάσταση των αρχών που υπηρετούν στο Γραφείο αυτό με τους λοιπούς διπλωματικούς λειτουργούς.

Το αξιοσημείωτο στην περίπτωση αυτή είναι ότι το παραπάνω νομοθέτημα προβλέφθηκε με πρωτοβουλία της ελληνικής πολιτείας και όχι με την κύρωση ειδικής διεθνούς συμφωνίας.

β. Ελλάδα και UNESCO

Αρχικά με το Ν.Δ. 184/1946 (ΦΕΚ Α' 328) κυρώθηκε η Τελική Πράξη της Συνδιάσκεψης για την ίδρυση της UNESCO και είχε γίνει γενικά αποδεκτή, σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 αυτής, η σύσταση των προβλεπόμενων Εθνικών Επιτροπών.

Σε ένα μετέπειτα στάδιο, με το νόμο 1971, στις 20 Νοεμβρίου 1991 (ΦΕΚ 173 Α'), κυρώνεται (α) ο Καταστατικός Χάρτης των Εθνικών Επιτροπών για την UNESCO (Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τη Μόρφωση) που αποφασίστηκε στην 20ή Γενική Συνέλευση των κρατών-μελών της UNESCO στις 27/11/78 και (β) ιδρύεται η Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO.

Με βάση τις διατάξεις αυτού του Καταστατικού Χάρτη γενικότερα και ειδικότερα με βάση τις διατάξεις περί ίδρυσης της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής επιδιώκεται η εξυπηρέτηση του ιδιαίτερου ενδιαμέσου ρόλου που επιτελούν οι Εθνικές Επιτροπές μεταξύ του Οργανισμού και των κρατών-μελών του, όπως αυτός συγκεκριμενοποιείται στα άρθρα II και III του Καταστατικού Χάρτη.

Το χαρακτηριστικό στοιχείο που προκύπτει από τον Καταστατικό Χάρτη είναι ότι η ευθύνη για τη λειτουργία της Εθνικής Επιτροπής βαρύνει τα κράτη-μέλη από πλευράς νομικής κατάστασης, δομής και πόρων, σύμφωνα με το άρθρο VI του Καταστατικού Χάρτη. Συγκεκριμένα ως προς την Ελληνική Εθνική Επιτροπή, ιδρύεται για να λειτουργήσει ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου υπαγόμενο στο δημόσιο τομέα υπό την άμεση και αποκλειστική εποπτεία του Υπουργού Εξωτερικών. Εδώ υφίσταται η διεθνής υποχρέωση για την Ελλάδα, ως προς τη σύσταση και λειτουργία Εθνικής Επιτροπής με συγκεκριμένες αρμοδιότητες και σκοπούς που καθορίζονται τόσο από την Τελική Πράξη της Συνδιάσκεψης των Η.Ε., για την ίδρυση της UNESCO, όσο και από τα άρθρα I, II και III του Καταστατικού Χάρτη της. Από την άλλη μεριά ο τρόπος λειτουργίας αυτής της Επιτροπής, τα όργανα διοίκησής της, η στελέχωση και το προσωπικό της, καθώς και οι πόροι προβλέπονται και καθορίζονται κατά απόλυτη κυριαρχική κρίση από την ελληνική έννομη τάξη. Συνεπώς, ενώ η εν λόγω Επιτροπή διοικητικά συνδέεται άρρηκτα με τον οργανισμό της UNESCO, η υπόστασή της και η λειτουργία της διέπονται αποκλειστικά από την εσωτερική έννομη τάξη των κρατών-μελών.

γ. Ελλάδα και UNDP

Στις 18 Μαΐου 1978 συνήφθηκε συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP)¹⁸, με σκοπό τη ρύθμιση θεμάτων τεχνικής και επιστημονικής συνεργασίας. Το UNDP, ειδικευμένος οργανισμός στα πλαίσια λειτουργίας των Η.Ε. έχει ως στόχο την υλικοτεχνική βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες για την οικονομική τους ανάπτυξη. Στα πλαίσια της συνεργασίας του οργανισμού αυτού με την Ελλάδα προβλέπεται η δυνατότητα λειτουργίας μόνιμης αποστολής στην Ελλάδα, η οποία θα διοικείται από μόνιμο αντιπρόσωπο του UNDP. Κυριότερα σημεία αυτής της συμφωνίας συνεργασίας είναι:

- Η διάθεση του απαιτούμενου προσωπικού με ευθύνη της αποστολής του UNDP (άρθρο II παρ. 4(β)).
- Η υποχρέωση της Ελλάδας να προβλέψει τη σύσταση Συντονιστικής Υπηρεσίας για την εξωτερική βοήθεια (άρθρο II παρ. 4(α)).
- Ο διορισμός από την Ελλάδα ενός οργάνου ως διευθυντή πλήρους απασχόλησης για κάθε έργο (άρθρο III παρ. 4).
- Η παροχή προνομίων και απαλλαγών από την Ελλάδα στα μέλη και στο προσωπικό της αποστολής του UNDP, σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Προνόμια και τις Ασυλίες των Ηνωμένων Εθνών (άρθρο IX, παρ.1,2).
- Η περαιτέρω υποχρέωση της Ελλάδας για χορήγηση επιπλέον προνομίων και απαλλαγών εφόσον αυτές κριθούν αναγκαίες για την εκτέλεση καθηκόντων της αποστολής (άρθρο IX, παρ. 3).
- Η εξαιρετική επέκταση του καθεστώτος των προνομίων και των απαλλαγών σε πρόσωπα που δεν καλύπτονται από τις παραπάνω γενικές ρυθμίσεις και εκτελούν υπηρεσίες του UNDP, πλην των Ελλήνων υπηκόων (άρθρο IX παρ. 4(α)).
- Ειδικό καθεστώς συμμετοχής της Ελλάδας σε δαπάνες και παροχής διευκολύνσεων (άρθρα V, VI).
- Η υποχρέωση της Ελλάδας να παρέχει διευκολύνσεις για την εκτέλεση της βοήθειας από το UNDP (άρθρο X).
- Η ευθύνη της Ελλάδας από τις δραστηριότητες κατά την εκτέλεση της βοήθειας που παρέχεται από το UNDP στην Ελλάδα (άρθρο X παρ. 2).
- Ο διαιτητικός τρόπος επίλυσης των διαφορών που δε ρυθμίστηκαν με διαπραγματεύσεις (άρθρο XIII).

Στα άρθρα δεύτερο και τρίτο του παραπάνω κυρωτικού νόμου συστήνεται η Διεύθυνση Τεχνικής Βοήθειας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας ως η Συντονιστική Υπηρεσία για την υλοποίηση της βοήθειας

του UNDP και οι τρόποι κάλυψης των δαπανών για τη συνεισφορά της χώρας μας σε προγράμματα παροχής βοήθειας¹⁹.

Η ιδιαίτερη φύση του επιτελούμενου έργου του UNDP στην Ελλάδα απαιτήσε έναν αυξημένο συντονιστικό ρόλο μεταξύ της αρμόδιας υπηρεσίας για θέματα τεχνικής βοήθειας και της αποστολής του UNDP στη χώρα μας. Αυτός ο ρόλος υλοποιείται, με βάση τη συγκεκριμένη συμφωνία και το κείμενο του κυρωτικού νόμου, όχι μόνο με την παροχή των προνομίων και ασυλιών που προκύπτουν από το γενικό καθεστώς που εφαρμόζεται για τις υπηρεσίες των Η.Ε. ή τους ειδικευμένους οργανισμούς, αλλά με την υποχρέωση σύστασης ειδικών δημόσιων υπηρεσιών και την οικονομική επιβάρυνση για την αντίστοιχη συμμετοχή στη δαπάνη εκτέλεσης των προγραμμάτων βοήθειας.

Ο αποχαρκτηρισμός της χώρας μας, ως αναπτυσσόμενης χώρας, στις μέρες μας, αδράνησε την υλοποίηση περαιτέρω προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας από το UNDP. Η παραπάνω εξέταση του θέματος αποκτά ιστορική πλέον σημασία.

δ. Η Ελλάδα και το UNEP²⁰

Η τρίτη κατηγορία νομικών ρυθμίσεων, που αναφέρεται στη λειτουργία υπηρεσιών και οργάνων των Η.Ε. στη χώρα μας, αφορά μια εξαιρετική περίπτωση εγκατάστασης έδρας οργάνου του παγκόσμιου οργανισμού.

Στις 11 Φεβρουαρίου 1982 στο Ναϊρόμπι συνήφθηκε συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και των Ηνωμένων Εθνών για την έδρα της Συντονιστικής Μονάδας των Η.Ε. για το Μεσογειακό Πρόγραμμα Δράσεως²¹ στα πλαίσια του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Η. Ε. (UNEP).

Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο προοίμιο της συμφωνίας αυτής, δηλώνεται η πρόθεση των συμβαλλόμενων μερών να θεωρηθεί η συμφωνία αυτή συμπληρωματική ως προς τη βασική Σύμβαση για τα Προνόμια και τις Ασυλίες των Ηνωμένων Εθνών του 1946. Το ίδιο προβλέπεται και στις τελικές διατάξεις της Συμφωνίας στο άρθρο XIV παρ. 32.

Συνεπώς, εδώ, μπορούμε να επισημάνουμε εκείνα τα σημεία, τα οποία δεν μπορούσαν να υπαχθούν στις ρυθμίσεις της παραπάνω Σύμβασης ώστε χρειάστηκε να αντιμετωπιστούν με τη νεότερη συμφωνία.

-Η δυνατότητα εγκατάστασης και λειτουργίας ραδιοτηλεοπτικού σταθμού από τα Ηνωμένα Έθνη.

-Καθιερώνεται το απαραβίαστο καθώς και η προστασία της έδρας των κεντρικών γραφείων.

-Η πλήρης απαλλαγή της Μονάδας από άμεσους φόρους.

-Η Μονάδα θα απολαμβάνει το ίδιο προνομιακό δασμολογικό και φορολογικό καθεστώς με εκείνο των δημόσιων υπηρεσιών ή εκείνο των αρχηγών διπλωματικών αποστολών.

-Η Μονάδα εξαιρείται από την υποχρεωτική συνεισφορά στο ελληνικό κοινωνικό ασφαλιστικό πρόγραμμα.

-Δημιουργείται η προαιρετική δυνατότητα υπαγωγής των υπαλλήλων της Μονάδας στο ελληνικό ασφαλιστικό πρόγραμμα.

-Επιβάλλεται η υποχρέωση της απρόσκοπτης διαμονής και ελεύθερης διακίνησης οιοδήποτε Αντιπροσώπου κρατών-μελών, υπαλλήλων της Γραμματείας Περιβάλλοντος²², αντιπροσώπων άλλων οργανισμών συνεργαζόμενων με τη Μονάδα ή το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP), μελών αποστολών εξουσιοδοτημένων από το UNEP ή τη Μονάδα κλπ. Σχετικά καθιερώνεται ειδική διαδικασία αποχώρησης για τα παραπάνω πρόσωπα.

-Παρέχονται προσωπικά προνόμια και ασυλίες στους υπαλλήλους της Γραμματείας Περιβάλλοντος.

-Προβλέπεται ειδικός τρόπος επίλυσης των διαφορών.

-Τα πρόσωπα που απολαμβάνουν προνόμια και διευκολύνσεις έχουν καθήκον να σέβονται την εσωτερική νομική τάξη της Ελλάδας και να μην αναμιγνύονται στις εσωτερικές υποθέσεις του κράτους.

-Προβλέπεται διαδικασία άρσης περιπτώσεων κατάχρησης προνομίων και διευκολύνσεων.

-Επιβάλλεται στην Ελλάδα η υποχρέωση καταβολής ετήσιας τακτικής επιχορήγησης στη Μονάδα ποσού 400.000 δολλαρίων Η.Π.Α. σε δραχμές και ετήσιας έκτακτης εισφοράς μέχρι του ποσού των 50.000 δολλαρίων Η.Π.Α. σε δραχμές.

ε. Η Ελλάδα και η UNIDO

Με το νόμο 1344/83 κυρώθηκε το καταστατικό της UNIDO, του Οργανισμού Βιομηχανικής Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών²³. Σχετικό με το θέμα μας είναι το άρθρο 21 όπου προβλέπονται τα προνόμια και οι ασυλίες τόσο του οργανισμού όσο και του προσωπικού του.

Στη συνέχεια υπογράφεται στη Βιέννη συμφωνία ίδρυσης Γραφείου Προώθησης Επενδύσεων στην Ελλάδα στις 4-3-1992.

3. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

α. Με το ΝΔ 2658/1953²⁴ κυρώθηκε σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και Προσωρινής Διακυβερνητικής Επιτροπής για τη μετακίνηση μεταναστών από την Ευρώπη. Σκοπός της σύμβασης αυτής ήταν η παροχή βοήθειας για τη διευκόλυνση των Ελλήνων μεταναστών από την Ευρώπη (άρθρα 1-2).

Στο άρθρο 3 προβλέπεται η εγκατάσταση στην Ελλάδα Αποστολής - Συνδέσμου της Επιτροπής σε κεντρικά γραφεία. Επίσης στο άρθρο 4 προβλέπεται η νομική προσωπικότητα της Επιτροπής ενώ στο άρθρο 5 η σύσταση Μικτής Ομάδας Εργασίας.

Στη σύμβαση αυτή υπάρχει Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο για τα προνόμια και τις ασυλίες της Επιτροπής και του προσωπικού της, καθώς και Παράρτημα για τον τρόπο εκτέλεσης των σχετικών εργασιών.

β. Ακολούθως με το νόμο 1784/1988 κυρώθηκε η τροποποίηση της Καταστατικής Πράξης του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης²⁵ που είχε υιοθετηθεί στις 20-5-1987. Στα άρθρα 27 και 28 προβλέπονται η νομική προσωπικότητα του Οργανισμού καθώς και τα προνόμια και οι ασυλίες που απολαύει.

4. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η Ελλάδα από τα ιδρυτικά μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης κύρωσε με το Ν.Δ. 2578 στις 10 Σεπτεμβρίου 1953 (α) τη Γενική Συμφωνία περί Προνομίων και Ατελειών του Συμβουλίου της Ευρώπης, που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 2 Σεπτεμβρίου 1949, και (β) το Πρόσθετο Πρωτόκολλο σ' αυτήν που υπογράφηκε στο Στρασβούργο στις 6 Νοεμβρίου 1952 (ΦΕΚ 249Α').

Τα κυριότερα σημεία της Γενικής Συμφωνίας και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου είναι τα εξής:

- Αναγνωρίζεται το Συμβούλιο της Ευρώπης ως νομικό Πρόσωπο ικανό να συμβάλλεται, να έχει και να διαθέτει κινητή και ακίνητη περιουσία και να δύναται να παραστεί στο δικαστήριο.

- Οι χώροι, τα κτίρια, τα αρχεία και τα έγγραφα του Συμβουλίου είναι απαραβίαστοι.

- Ο διεθνής οργανισμός δεν υπόκειται σε συναλλαγματικούς περιορισμούς.

- Απολαύει πλήρως φορολογικών και δασμολογικών απαλλαγών και δεν υπόκειται σε τελωνειακούς περιορισμούς.

- Αναγνωρίζεται στους Αντιπροσώπους στην Επιτροπή των Υπουργών ειδικό καθεστώς προνομίων και ατελειών.

- Εξομοιώνεται το καθεστώς προνομίων που ισχύει στους Αντιπροσώπους στη Συμβουλευτική Συνέλευση με εκείνο των δημόσιων υπαλλήλων που μεταβαίνουν στο εξωτερικό σε επίσημη αποστολή.

- Καθιερώνεται η ελευθερία λόγου ή ψήφου στους Αντιπροσώπους στην Επιτροπή Υπουργών ή στη Συμβουλευτική Συνέλευση.

- Οι Πράκτορες του Συμβουλίου απολαμβάνουν το ίδιο καθεστώς προνομίων ασυλιών, ατελειών και διευκολύνσεων με εκείνο των διπλωματικών αντιπροσώπων.

-Προβλέπεται ειδικό προνομιακό καθεστώς για τους υπαλλήλους του Συμβουλίου της Ευρώπης και διαδικασία άρσης ασυλίας.

-Προβλέπεται ειδική διαιτησία για την άρση διαφορών.

-Με το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στην παραπάνω συμφωνία ρυθμίζονται θέματα μελλοντικών προσχωρήσεων στον οργανισμό, ερμηνευτικές διατάξεις, άρση των ασυλιών.

5. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΑΤΛΑΝΤΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ

5.1 Νομικές διευθετήσεις

1. Με το Ν. 2799 στις 1/8 Απριλίου 1954 (ΦΕΚ 63Α') κυρώθηκαν
 - ι. η Σύμβαση που υπογράφηκε στο Λονδίνο στις 19 Ιουνίου 1951 μεταξύ των κρατών μελών της Συνθήκης του Βόρειου Ατλαντικού και,
 - ιι. το Πρωτόκολλο που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 28 Αυγούστου 1952.

Η παραπάνω σύμβαση αναφέρεται στο νομικό καθεστώς των στρατιωτικών δυνάμεων -αλλά και του πολιτικού προσωπικού που υπηρετεί σε αυτές-, των κρατών μελών που βρίσκονται στο έδαφος άλλων συμβαλλόμενων μερών για εκτέλεση υπηρεσίας. Τα βασικά σημεία της συμφωνίας αυτής είναι:

-Καθιερώνεται προνομιακό δικαίωμα εισόδου και εξόδου από το έδαφος του κράτους διαμονής απαλλαγμένο από διατυπώσεις και θεωρήσεις διαβατηρίων (άρθρο 3).

-Το στρατιωτικό προσωπικό θα φέρει στολή και πολιτική περιβολή όπως και οι ένοπλες δυνάμεις του κράτους διαμονής.

-Αναγνωρίζεται η δυνατότητα να φέρουν όπλα.

-Ρυθμίζεται ο τρόπος δίωξης των μελών των στρατιωτικών δυνάμεων ή του πολιτικού προσωπικού από τις δικαστικές ή στρατιωτικές αρχές του κράτους προέλευσης και του κράτους διαμονής, σε περιπτώσεις αξιόποινων πράξεων μετά από άσκηση αποκλειστικής δικαιοδοσίας ή συντρέχουσας δικαιοδοσίας των ενδιαφερόμενων κρατών.

-Καθιερώνεται καθεστώς συνεργασίας και δικαστικής συνδρομής μεταξύ του κράτους διαμονής και του κράτους προέλευσης σε περιπτώσεις αξιόποινων πράξεων.

-Προβλέπονται ο τρόπος και οι εγγυήσεις ταχείας περάτωσης της δικαστικής διαδικασίας.

-Η υποχρέωση για ασφάλεια και προστασία των χώρων, εγκαταστάσεων, αρχείων-εγγράφων και περιουσιακών αγαθών των συμβαλλόμενων μερών.

-Ειδικός διακανονισμός των αξιώσεων που προκλήθηκαν από τις ένοπλες δυνάμεις ή το πολιτικό προσωπικό κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους και πρόβλεψη διαιτησίας για επίλυση σχετικών διαφορών.

-Ειδική πρόβλεψη για αξιώσεις αποζημιώσεων από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις μελών των ένοπλων δυνάμεων ή του πολιτικού προσωπικού που δεν τελέστηκαν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

-Ο τρόπος απασχόλησης εργατικού δυναμικού για τις ανάγκες των ένοπλων δυνάμεων.

-Καθιερώνεται καθεστώς φορολογικών απαλλαγών.

-Προβλέπονται ειδικές δασμολογικές ρυθμίσεις και δεν υπόκεινται σε τελωνειακό έλεγχο τα επίσημα έγγραφα.

-Επιτρέπεται η ατελής εισαγωγή υλικού, προμηθειών, εφοδίων και εμπορευμάτων για την αποκλειστική χρήση των στρατιωτικών δυνάμεων.

-Ειδικό καθεστώς εισαγωγής και εξαγωγής οχημάτων και άλλων αγαθών από τα μέλη των δυνάμεων ή του πολιτικού προσωπικού.

-Ο διακανονισμός των απαιτήσεων αποζημιώσεων δε θα εφαρμόζεται επί πολεμικών ζημιών.

-Το Συμβούλιο του Βόρειου Ατλαντικού έχει την αρμοδιότητα επίλυσης των σχετικών διαφορών που δεν επιλύθηκαν με διαπραγματεύσεις.

2. Στις 20 Αυγούστου του 1952, λήφθηκαν δύο αποφάσεις από το Συμβούλιο του Βόρειου Ατλαντικού: (α) για την προσχώρηση της Ελλάδας και της Τουρκίας στην παραπάνω Συνθήκη μεταξύ των μερών του Βόρειου Ατλαντικού για το νομικό καθεστώς των δυνάμεών του και (β) για το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συνθήκη, που υπογράφηκε στο Λονδίνο στις 19 Ιουνίου 1951, για το νομικό καθεστώς των στρατιωτικών δυνάμεων των κρατών-μελών της Συνθήκης του Βόρειου Ατλαντικού.

Ειδικότερα το Πρόσθετο Πρωτόκολλο αναφέρεται στο νομικό καθεστώς των Διεθνών Στρατιωτικών Αρχηγείων (Ανώτατο Αρχηγείο Συμμαχικών Δυνάμεων ή Συμμαχικό Αρχηγείο), τα οποία εγκαθιδρύονται

στο έδαφος των κρατών που το υπέγραψαν μέσα στην περιοχή της Συνθήκης του Βόρειου Ατλαντικού. Τα αξιοπρόσεκτα σημεία αυτής της συμφωνίας, κατά τη γνώμη μου είναι:

-Με βάση το άρθρο 10 του Πρωτοκόλλου, αναγνωρίζεται σε κάθε Συμμαχικό Στρατηγείο, ίδια ικανότητα δικαίου, δικαιοπρακτική ικανότητα και ικανότητα να κτάται και να απαλλοτριώνει κινητά και ακίνητα πράγματα.

-Κάθε Στρατηγείο απολαύει συναλλαγματικών ελευθεριών.

-Τα αρχεία και τα επίσημα έγγραφα Συμμαχικού Στρατηγείου θα είναι απαραβίαστα.

-Υπάρχει η μέριμνα ώστε σε περίπτωση που συσταθεί η Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα, να ισχύσει το Πρωτόκολλο και στα μέλη του προσωπικού των Ευρωπαϊκών Αμυντικών Δυνάμεων που αποσπώνται σε Συμμαχικά Στρατηγεία.

3. Με το Ν.Δ. 3568 στις 6 Οκτωβρίου 1956 (ΦΕΚ Α' 225) κυρώνεται η Σύμβαση που υπογράφηκε στην Ουάσιγκτον στις 6 Μαΐου 1955 και που αφορά στο Νομικό Καθεστώς του Οργανισμού της Συνθήκης του Βόρειου Ατλαντικού, των Εθνικών Αντιπροσώπων και του Διεθνούς Προσωπικού, όπως αυτή είχε ολοκληρωθεί στην Οττάβα στις 20 Σεπτεμβρίου 1951.

Η εν λόγω Σύμβαση έρχεται να συμπληρώσει τις σχετικές ανάγκες που προέκυψαν από τη δραστηριότητα των οργάνων που θεσπίστηκαν με βάση τη Συμφωνία για τη Συμμαχία του Βόρειου Ατλαντικού και συνέστησαν πλέον το σχετικό διεθνή οργανισμό. Η ιδιομορφία του οργανισμού αυτού έχουσα να κάνει με το διφυή χαρακτήρα του - ήτοι, τόσο με τη στρατιωτική δομή και λειτουργία πολλών από τα θεσμικά όργανά του αλλά και με την πολιτική δομή άλλων- κατέστησε απαραίτητη τη σύναψη χωριστών συμβατικών κειμένων που αναφέρονται στο νομικό καθεστώς του οργανισμού και του προσωπικού του. Συνεπώς για μια πλήρη εικόνα πάνω στο θέμα μας πρέπει να συνεκτιμήσουμε το αμέσως προηγούμενο κείμενο με αυτό που εξετάζουμε εδώ.

Τα κυριότερα σημεία της συμφωνίας αυτής είναι:

Ως προς τον οργανισμό:

-Αναγνωρίζεται η νομική προσωπικότητα του οργανισμού με τα επιμέρους δικαιώματα να συμβάλλεται, να κατέχει και να απαλλοτριώνει την κινητή και ακίνητη περιουσία του και να ενεργεί διαδικαστικές πράξεις.

-Η περιουσία του οργανισμού απολαύει δικαστικής ασυλίας, δεν υπόκειται σε άμεσους φόρους και απαλλάσσεται από δασμούς και ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών.

-Οι εγκαταστάσεις του, τα αρχεία και τα έγγραφα είναι απαραβίαστα.

-Ο οργανισμός θα απολαύει συναλλαγματικών ελευθεριών.

Ως προς τους μόνιμους αντιπροσώπους των κρατών-μελών και τα μέλη του υπαλληλικού προσωπικού:

-Παρέχεται το αυτό καθεστώς ασυλιών και προνομίων με τους διπλωματικούς αντιπροσώπους και το αντίστοιχο υπαλληλικό τους προσωπικό.

Ως προς τους λοιπούς αντιπροσώπους, συμβούλους και τεχνικούς εμπειρογνώμονες των κρατών-μελών καθορίζεται ειδικό καθεστώς προνομίων που συνίσταται κυρίως:

-σε ασυλία από σύλληψη ή κράτηση όπως σε διπλωματικούς αντιπροσώπους.

-σε δικαστική ασυλία για πράξεις που τελούνται με την επίσημη ιδιότητά τους.

-στο απαραβίαστο των εγγράφων και της αλληλογραφίας.

-στις νομισματικές και συναλλαγματικές διευκολύνσεις όπως και οι διπλωματικοί αντιπρόσωποι.

-σε διευκολύνσεις για την εισαγωγή προσωπικών αποσκευών, της οικοσκευής, του αυτοκινήτου τους.

Ως προς το προσωπικό που συνοδεύει τους αντιπροσώπους ισχύει στενά περιορισμένο καθεστώς που αναφέρεται σε μέρος των ασυλιών και προνομίων των αντιπροσώπων με βάση το άρθρο 14 της Συμφωνίας.

Τέλος, ως προς το διεθνές προσωπικό και τους εμπειρογνώμονες που αναλαμβάνουν αποστολή του οργανισμού ισχύουν τα εξής:

-Δικαστική ασυλία για πράξεις που τελέστηκαν κατά την επιτέλεση των επίσημων καθηκόντων τους.

-Απαλλαγές από νομισματικούς, συναλλαγματικούς και μεταναστευτικούς περιορισμούς.

-Διευκολύνσεις επαναπατρισμού σε περιόδους κρίσεων.

-Αδασμολόγητη εισαγωγή και εξαγωγή της οικοσκευής και του αυτοκινήτου τους.

-Απαλλαγή των μισθών και των αποδοχών από άμεσους φόρους.

Η συμφωνία δίνει την ευχέρεια επέκτασης των ασυλιών και προνο-

μίων σε κατηγορίες εμπειρογνομόνων ή άλλων αρχών του οργανισμού μετά από διαδικασία επιβάλλοντας επίσης στον Πρόεδρο του Συμβουλίου των Αναπληρωτών την υποχρέωση να άρει ασυλία ή προνόμιο όταν παρεμποδίζεται η δικαιοσύνη χωρίς βλάβη των συμφερόντων του οργανισμού.

4. Τέταρτο νομοθέτημα που συμπληρώνει την εικόνα του νομικού καθεστώτος του οργανισμού του Βορειοατλαντικού Συμφώνου στην Ελλάδα αποτελεί ο Α.Ν. 407 στις 14 Μαΐου 1968 (ΦΕΚ 105 Α'/1968), ο οποίος κύρωσε συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και ορισμένων από τα κράτη-μέλη του Βορειοατλαντικού Συμφώνου, ήτοι του Βελγίου, της Δανίας, της Γαλλίας, της Ομόσπονδης Γερμανικής Δημοκρατίας, της Ολλανδίας, της Νορβηγίας και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής²⁶.

Το αντικείμενο της συμφωνίας αυτής ήταν ο καθορισμός του τρόπου χρησιμοποίησης και της λειτουργίας του Πεδίου Βολής Βλημάτων του ΝΑΤΟ (Πεδίο Βολής Κρήτης ΠΒΚ), στον όρμο Σούδας (Κρήτη).

Οι ανάγκες εκπαίδευσης των στρατιωτικών δυνάμεων των κρατών-μελών του ΝΑΤΟ υπαγόρευσαν τη σύναψη της συμφωνίας αυτής, η οποία έπρεπε να ρυθμίσει όχι μόνο θέματα καθημερινής χρησιμοποίησης και λειτουργίας του ΠΒΚ, αλλά και τις συγκεκριμένες ευθύνες συντήρησης, εφοδιασμού και χρηματοδότησής του από το φιλοξενούν κράτος και τις ευθύνες των χρησιμοποιούντων κρατών. Συγκεκριμένα:

Ως προς το νομικό καθεστώς των δυνάμεων που βρίσκονται στο έδαφος της Ελλάδας θα ισχύει η προαναφερόμενη συμφωνία του Λονδίνου του 1951. Η Διοίκηση του ΠΒΚ ορίζεται από την Ελλάδα, από την οποία ορίζεται και η Διοίκηση των ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων και του πολιτικού προσωπικού του ΠΒΚ. Από την άλλη μεριά, η Διοίκηση των στρατιωτικών μονάδων των χρησιμοποιούντων κρατών θα αποτελεί ευθύνη των επί μέρους Διοικητών των Μονάδων αυτών. Η ασφάλεια του ΠΒΚ ανήκει στην Ελλάδα, ενώ ο προγραμματισμός της λειτουργίας από το SHAPE, το Ανώτατο Στρατηγείο Συμμαχικών Δυνάμεων στην Ευρώπη.

Στην παραπάνω σύμβαση βρίσκονται προσαρτημένα παραρτήματα και προσθήκες, οι οποίες ρυθμίζουν εξατομικευμένα θέματα που αφορούν στην καθημερινή λειτουργία του ΠΒΚ, όπως:

-το Παράρτημα Α' περιλαμβάνει θέματα διαθεσιμότητας-ετοιμότητας του ΠΒΚ, των ωρών εργασίας και αργιών, του ελέγχου, της βαθ-

μολογίας και της αξιολόγησης των Μονάδων, της χρησιμοποίησης αεροσκαφών και μέσων διάσωσης, της λειτουργίας Μετεωρολογικής Υπηρεσίας.

-το Παράρτημα Β' αναφέρεται στη διοικητική μέριμνα για τις ανάγκες του ΠΒΚ και στον επιμερισμό της ευθύνης της διοικητικής μέριμνας μεταξύ φιλοξενούντων και χρησιμοποιούντων κρατών.

-το Παράρτημα Γ' προβλέπει τη στελέχωση του ΠΒΚ με προσωπικό και την οργάνωση με διοικητικές υπηρεσίες.

-το Παράρτημα Δ' καθορίζει τις οικονομικές υποχρεώσεις των μερών της συμφωνίας και,

-το Παράρτημα Ε' όπου προβλέπεται η χρησιμοποιούμενη ορολογία στο κείμενο της συμφωνίας με τα παραρτήματα και τις προσθήκες.

Η φύση της χρήσης και λειτουργίας του ΠΒΚ από στρατιωτικές μονάδες, για την εκπαίδευσή τους στη χρησιμοποίηση ειδικών βλημάτων, επέβαλε τη σύναψη μιας εξειδικευμένης συμφωνίας με πολλούς τεχνικούς όρους ώστε να καλυφθούν κατά το δυνατό ασάφειες και κενά που θα δυσχέραιναν την ομαλή λειτουργία του ΠΒΚ.

5.2 Αξιολόγηση

Με βάση την ευχέρεια που δίνει το άρθρο 10 του Συμφώνου της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας και που αναφέρεται στην εξαιρετική διεύρυνση του στενού συμβατικού κύκλου της συμμαχίας, υπογράφηκε στο Λονδίνο Πρωτόκολλο Προσχώρησης της Ελλάδας και της Τουρκίας στο Σύμφωνο της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας μεταξύ των 12 ιδρυτικών κρατών-μελών της συμμαχίας στις 17 Οκτωβρίου 1951. Η Ελλάδα κατέστη μέλος της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας με προσχώρηση, η οποία τεθηκε σε ισχύ στις 8 Φεβρουαρίου 1952²⁷. Έτσι διαπιστώνουμε, ότι μια από τις πρώτες φροντίδες συμμαχικής πρακτικής ήταν να προβεί στην κύρωση των παραπάνω συμβατικών κειμένων που συμπληρώνουν την εικόνα του καθεστώτος που απολαύει ο οργανισμός της συμμαχίας και το προσωπικό που το στελεχώνει ποικιλοτρόπως για την επιτέλεση των δραστηριοτήτων της συμμαχίας στα πλαίσια της ελληνικής επικράτειας.

Από το σύνολο των παραπάνω ρυθμίσεων προκύπτει ότι η ιδιαίτερη φύση των αρμοδιοτήτων του οργανισμού του Βορειοατλαντικού Συμφώνου επέβαλε την καθιέρωση λεπτομερούς καθεστώτος νομικών δι-

καιωμάτων, ασυλίων, απαλλαγών και εξαιρέσεων για τη δράση του ίδιου του οργανισμού, του προσωπικού του, των αντιπροσώπων των κρατών-μελών και των στρατιωτικών δυνάμεων που βρίσκονται στη διαθεσή του και εδρεύουν στο έδαφος των κρατών-μελών. Η πολυσχιδής αυτή οργάνωση υπαγόρευσε και την περιπτωσιολογική αναφορά σε προνόμια και ασυλίες κατά κατηγορίες απασχολούμενων προσώπων στον οργανισμό.

Η εξομοίωση του καθεστώτος των μονίμων αντιπροσώπων με εκείνο των διπλωματικών αντιπροσώπων καλύπτει με επάρκεια την αναγκαιότητα προστασίας αυτής της κατηγορίας προσώπων. Το αυτό μπορεί να πει κανείς και στην περίπτωση των μελών του υπαλληλικού προσωπικού του οργανισμού.

Αντίθετα δικαιολογείται απόλυτα η συρρίκνωση των ασυλίων και των προνομίων που απολαύουν οι αντιπρόσωποι των κρατών-μελών, οι σύμβουλοι, οι τεχνικοί εμπειρογνώμονες και το προσωπικό τους όσες φορές τα πρόσωπα αυτά αναλαμβάνουν την επιτέλεση συγκεκριμένων και ειδικών αποστολών.

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο σημείο αυτό, στη ρητή μνεία της δικαστικής αρωγής μεταξύ του κράτους διαμονής και κράτους προέλευσης των στρατιωτικών δυνάμεων, ώστε να περιχαρακώνεται η έννοια της δικαιοσύνης στις περιπτώσεις όπου η σύμβαση ορίζει ότι επιβάλλεται η δίωξη και τιμωρία των μελών των στρατιωτικών δυνάμεων χωρίς να θίγεται ο σκοπός και οι λειτουργίες του οργανισμού.

Εξακολουθεί, όμως, κατά τη γνώμη μου, να είναι πρόβλημα η παραμονή στο έδαφος των κρατών-μελών στρατιωτικών δυνάμεων υπό τη συμμαχική διοίκηση. Το πολυάριθμο στοιχείο αυτών των δυνάμεων και η παραμονή τους σε τόπο έξω από τη χώρα της υπηκοότητάς τους δημιουργεί φαινόμενα κοινωνικής δυσπροσαρμογής και από τις δύο πλευρές τόσο των ίδιων των δυνάμεων όσο και του κράτους διαμονής.

6. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

6.1 Το θεσμικό πλαίσιο

1. Με το Ν. 279 στις 17 Μαρτίου 1976 (ΦΕΚ 60 Α') κυρώθηκε η Σύμβαση που καταρτίστηκε με την ανταλλαγή επιστολών στις 27 Ιουνίου 1975 μεταξύ Ελλάδας και των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την εγκατάσταση Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών στην Αθήνα.

Η συγκεκριμένη συμφωνία αναφέρεται στη χρονική περίοδο κατά την οποία η Ελλάδα υπήρξε συνδεδεμένο κράτος με τις Ευρωπαϊκές Κοινοτητας πριν γίνει πλήρες μέλος.

Στην εν λόγω συμφωνία περιέχεται Μνημόνιο στο οποίο αναγράφονται τα προνόμια και οι ασυλίες που παρέχονται από την Ελλάδα για τη λειτουργία του Γραφείου αυτού στην Αθήνα. Ειδικότερα:

Ως προς τη λειτουργία του Γραφείου:

ι. Αναγνωρίζεται η νομική προσωπικότητα των Κοινοτήτων και η δυνατότητα αντιπροσώπευσης τους στην Ελλάδα από την Επιτροπή. Ήτοι, παρέχεται στην Επιτροπή νομική ικανότητα, ώστε να δύναται να συμβάλλεται, να αποκτά κινητά και ακίνητα πράγματα και να παρίσταται στα δικαστήρια.

ιι. Παρέχεται το απαραβίαστο των αρχείων και εγγράφων, η ελευθερία επικοινωνίας και αποστολής εγγράφων όπως και στις διπλωματικές αντιπροσωπείες.

ιιι. Απαλλάσσεται η Επιτροπή των άμεσων φόρων, των τελωνειακών δασμών και περιορισμών εισαγωγής και εξαγωγής αγαθών για επίσημη χρήση καθώς και των συναλλαγματικών περιορισμών.

Ως προς τα προνόμια και τις ασυλίες των υπαλλήλων των Κοινοτήτων που κατέχουν οργανική θέση:

ii. Παρέχεται καθεστώς ετεροδικίας για πράξεις ή παραλείψεις κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

iii. Απαλλάσσονται των φόρων για τους μισθούς - επιδόματα - αποζημιώσεις, για εισοδήματα εκτός Ελλάδας.

iv. Εξαιρούνται του ελέγχου των αποσκευών, των μεταναστευτικών περιορισμών, των συναλλαγματικών περιορισμών, των τελωνειακών δασμών και περιορισμών κατά την εισαγωγή των προσωπικών τους αντικειμένων - αυτοκινήτου και κατά την εξαγωγή τους μετά την παύση των καθηκόντων τους.

2 Με το Ν. 1256 στις 19 Μαΐου 1982 κυρώθηκε η Συμφωνία που καταρτίστηκε με την ανταλλαγή επιστολών στις 13.3.1981/1.4.1981 (ΦΕΚ 60Α), μεταξύ της Ελλάδας και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την εγκατάσταση στην Αθήνα Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών.

Στο κείμενο των επιστολών επισημαίνεται ρητά η ιδιαίτερη «θεσμική ταυτότητα» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και γίνεται σαφής μνεία της πραγματικής λειτουργίας του Γραφείου πριν από την επίσημη ίδρυσή του με την παραπάνω συμφωνία.

Από ουσιαστικής πλευράς στο κείμενο του κυρωτικού νόμου επεκτείνονται ακριβώς τα προνόμια και οι ασυλίες που ισχύουν για το ήδη σε λειτουργία Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών και στο ιδρυόμενο Γραφείο Τύπου και Πληροφορικών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

4.6.2 Παρατηρήσεις

Η πρώτη περίοδος των σχέσεων της Ελλάδας με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες άρχισε με τη Συμφωνία της Σύνδεσης (Association) της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα που υπογράφηκε στην Αθήνα στις 9 Ιουλίου 1961 και τέθηκε σε ισχύ την 1 Νοεμβρίου 1962²⁸. Η Ελλάδα με βάση τη συμφωνία αυτή κατέστη συνεργαζόμενο-συνεταιριζόμενο κράτος με την Ε.Ο.Κ, αλλά όχι ισότιμο μέλος αυτής. Το καθεστώς αυτό των σχέσεων που βασίστηκε στο άρθρο 238 της Συνθήκης της Ρώμης συνεχίστηκε μέχρι της υπογραφής της Συνθήκης στις 28 Μαΐου 1979, μεταξύ των κρατών-μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της Ελλάδας για την προσχώρηση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας²⁹.

Οι βασικές διατάξεις στη Σύμβαση της Ρώμης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ)³⁰ που αφορούν στο αντικείμενο

της εργασίας αυτής περιέχονται στο μέρος έκτο της Σύμβασης όπου αναφέρονται οι Γενικές και Τελικές Διατάξεις του κειμένου της Σύμβασης.

Συγκεκριμένα, με βάση το άρθρο 210, η Κοινότητα έχει νομική προσωπικότητα, η οποία με βάση το επόμενο άρθρο 211 εμπεριέχει τη νομική δυνατότητα να αποκτά και να διαθέτει κινητή και ακίνητη περιουσία και να παρίσταται στα δικαστήρια.

Ακολούθως, με βάση το άρθρο 218 της παραπάνω σύμβασης της Ρώμης, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 28 παρ. 1 της Συνθήκης Συγχώνευσης των Οργάνων των Τριών Κοινοτήτων του 1965³¹ οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες απολαμβάνουν στο έδαφος των κρατών-μελών τους των αναγκαίων προνομίων και ασυλιών για την εκπλήρωση της αποστολής τους.

Τα παραπάνω ισχύουν αναλογικά και για τη Συνθήκη της Ρώμης περί ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ), η οποία υπογράφηκε και ίσχυσε ταυτόχρονα με την προηγούμενη συμφωνία. Η διατύπωση των άρθρων είναι αντιγραφική των άρθρων της ίδιας παραπάνω συμφωνίας και μόνο η αρίθμηση μεταβάλλεται (άρθρο 184, 185 και 191 αντίστοιχα).

Τα Πρωτόκολλα στις δύο παραπάνω συμβάσεις σχετικά με τα Προνόμια και τις Ασυλίες καταργήθηκαν με το άρθρο 28 της Συνθήκης Συγχώνευσης του 1965, όπως προαναφέραμε, στην οποία περιέχεται στο μέρος II το Πρωτόκολλο για τα Προνόμια και τις Ασυλίες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων συνολικά.

Το γενικό πλαίσιο των διατάξεων που προαναφέραμε, 210, 211 και 218 για την ΕΟΚ και 184, 185 και 191 για την ΕΚΑΕ - και που αφορούν ακριβώς στο θέμα μας -, στην περίπτωση της ίδρυσης των παραπάνω Γραφείων Τύπου και Πληροφοριών στην Αθήνα, επαναβεβαιώθηκε με την αναγραφή τους στα δύο ιδρυτικά σχετικά ειδικά συμβατικά κείμενα που είδαμε, χωρίς να παρατηρούμε κάτι ιδιαίτερο για επισήμανση.

Ακολούθως η υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης που τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιουλίου 1987 αποτελεί την προτελευταία τροποποίηση που επήλθε στο καθεστώς των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων³². Με το κείμενο της συμφωνίας αυτής δεν επέρχεται καμιά αλλαγή στο καθεστώς που μας ενδιαφέρει εδώ.

Τελευταίος σταθμός στην εξέλιξη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποτελεί η υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση από τα δώδεκα κράτη μέλη τους³³. Από τις τροποποιητικές διατάξεις της συνθήκης αυτής στις προηγούμενες συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων οι ρυθμίσεις για το νομικό καθεστώς των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο έδαφος των κρατών-μελών δε μεταβάλλονται και συνεπώς ισχύουν και για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

7. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Στα πλαίσια των σύγχρονων θεσμικών προσπαθειών σε περιφερειακό επίπεδο εντάσσεται η Οικονομική Συνεργασία Ευξείνου Πόντου - ΟΣΕΠ (Black Sea Economic Cooperation- BSEC)*. Στις 25 Ιουνίου 1992 τέθηκαν τα θεμέλια για την οικονομική συνεργασία των χωρών της ευρύτερης περιοχής του Ευξείνου Πόντου. Το εγχείρημα αναλήφθηκε από ένδεκα ιδρυτικά κράτη: Αλβανία, Αζερμπαϊτζάν, Αρμενία, Βουλγαρία, Γεωργία, Ελλάδα, Μολδαβία, Ουκρανία, Ρουμανία, Ρωσία και Τουρκία. Επίσης τις μέχρι σήμερα οργανωτικές σχετικές κινήσεις παρακολούθησαν με το καθεστώς του παρατηρητή και οι: Αίγυπτος, Ισραήλ, Τυνησία, Σλοβακία, Πολωνία, Αυστρία, Ιταλία.

Η εν λόγω συνεργασία υπαγορεύτηκε από τις ανάγκες που αποκάλυψε η διεθνοποίηση της οικονομικής ζωής γειτονικών κρατών στην ανατολική πλευρά της Ευρώπης μετά την κατάρρευση της Ανατολικής Σοβιετικής Ένωσης.

Αντικείμενο της συνεργασίας είναι η προσέγγιση των κρατών για τη σταδιακή και αμοιβαία ανάπτυξη των οικονομικών, τεχνολογικών και κοινωνικών σχέσεών τους με την ενίσχυση του ελεύθερου εμπορίου στη βάση των αρχών της ελεύθερης αγοράς και με τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την υποστήριξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και των εμπορικών εταιρειών.

Από θεσμικής πλευράς ο ΟΣΕΠ λειτουργεί ως ένα οικονομικό forum σε εξέλιξη το οποίο επιχειρεί τα πρώτα δειλά οργανωτικά του βήματα όχι μόνο με τις τακτές εξαμηνιαίες συναντήσεις των Υπουργών

Η αναφορά στο θεσμικό αυτό εγχείρημα δεν περιέχεται στην πρώτη δημοσίευσή της μελέτης αυτής.

Εξωτερικών των κρατών μελών του αλλά και με τη σύσταση έκτακτων ή μόνιμων ομάδων εργασίας από ειδικούς ή άλλα όργανα. Έτσι, συστήνεται το πρώτο βασικό όργανο της ΟΣΕΠ, το Συμβούλιο των Υπουργών των Εξωτερικών, το 1992 και ακολουθεί η Κοινοβουλευτική Συνέλευση της ΟΣΕΠ, το 1993 και η ίδρυση της Μόνιμης Διεθνούς Γραμματείας της ΟΣΕΠ (PERMIS) με έδρα την Κωνσταντινούπολη το 1994. Επίσης το 1994 υπογράφεται διεθνής συμφωνία για την ίδρυση της Παρευξείνιας Τράπεζας Εμπορίου και Ανάπτυξης με έδρα τη Θεσσαλονίκη, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 24 Ιανουαρίου 1997, όταν επικυρώθηκε από επτά χώρες που κάλυπταν το 51% του προβλεπόμενου μετοχικού κεφαλαίου. Επίκειται η έναρξη των εργασιών λειτουργίας της η οποία εξαρτάται από την κατάθεση του εν λόγω κεφαλαίου. Άλλα όργανα που έχουν συσταθεί μέχρι σήμερα είναι η Λέσχη της Μαύρης Θάλασσας, το Επιχειρηματικό Συμβούλιο και άλλες ομάδες εργασίας.

Προβλέπεται να έχουν τη έδρα τους στην Ελλάδα: η Παρευξείνια Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης (Θεσσαλονίκη) και το Διεθνές Κέντρο Μελετών Ευξείνου Πόντου.

Μέχρι σήμερα, έχουν συγκληθεί εννέα συνδιασκέψεις του Συμβουλίου των ΥΠΕΞ όπου αναπτύσσεται μια έντονη δυναμική δραστηριότητα στη προώθηση του ιδρυτικού σκοπού της συνεργασίας αυτής που ξεκίνησε με πρωτοβουλία της Τουρκίας και με προοπτική ίδρυσης ενός διεθνούς οργανισμού. Από την εμφάνισή του στις διεθνείς θεσμικές σχέσεις ο ΟΣΕΠ συνάντησε τη θετική ανταπόκριση όχι μόνο από τα υπόλοιπα συμμετέχοντα μέλη αλλά και από τρίτα κράτη που ζητούν ήδη τη δική τους συμμετοχή στο forum καταθέτοντας με τον τρόπο αυτό την πολιτική εμβέλεια της σχετικής προσπάθειας.

Από πολιτικής πλευράς η βούληση των κρατών για προώθηση της πολιτικής συνεννόησης μεταξύ των κρατών εμφανίζεται ισχυρότερη από τους περιορισμούς που προέρχονται: από τη διαφοροποίηση και την ανισότητα των οικονομιών τους, από τις θρησκευτικές, εθνολογικές και ιστορικές αντιθέσεις και αντιπαλότητες των λαών τους, αλλά ακόμη και από τις ποικίλες υποχρεώσεις των κρατών μελών προς τρίτα κράτη ή και διεθνείς οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση.

8. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Τέλος, αξίζει να υπογραμμίσουμε εδώ μια σύγχρονη προσπάθεια θεσμικής οργάνωσης των Βαλκανικών κρατών που εντάσσεται στα ίδια- με την παραπάνω οργανωτική προσπάθεια του ΟΣΕΠ- περιφερειακά πλαίσια και που βρίσκεται σε εξέλιξη. Πρόκειται για μια διαβαλκανική συνεργασία που ξεκίνησε με πρωτοβουλία της Ελλάδας από το καλοκαίρι του 1996 και αναφέρεται στην ανάπτυξη των σχέσεων των κρατών τόσο σε διμερές όσο και σε πολυμερές επίπεδο βασιζόμενη στο θεμέλιο της ισότιμης συνεργασίας για την εμπέδωση της ειρήνης, της φιλίας και της ασφάλειας στην περιοχή. Πρόκειται για μια πολιτικού περιεχομένου θεσμική προσπάθεια η οποία μέχρι σήμερα έχει πραγματοποιήσει δύο διαβαλκανικές συνδιασκέψεις (Ιούνιος 1996 - Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 1997 - Αθήνα)* και η οποία, αν και είναι πρώιμο, μας επιτρέπει να αισιοδοξούμε για την επιτυχή προώθηση του όλου εγχειρήματος.

* Η αναφορά στο θεσμικό αυτό εγχείρημα δεν περιέχεται στην πρώτη δημοσίευσή της μελέτης αυτής.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι γεγονός ότι η Ελλάδα μόνο κατ' εξαίρεση αποτελεί έδρα οργάνων και υπηρεσιών διεθνών οργανισμών σήμερα. Οι εξαιρέσεις αυτές, όπως προαναφέραμε, δίνουν το στίγμα του γενικού και ειδικού νομικού καθεστώτος που απολαύουν συνολικά στο έδαφος της Ελλάδας τα διεθνή αυτά όργανα ώστε να διευκολύνονται οι διεθνείς οργανισμοί στην αντιπροσώπευσή τους και στην επιτέλεση των καθηκόντων τους στο έδαφος των κρατών-μελών τους.

Από τυπικής πλευράς η εγκαθίδρυση αυτών των οργάνων κατά κανόνα λειτούργησε μετά από τη σύναψη ειδικής συμφωνίας μεταξύ του διεθνούς οργανισμού και της Ελλάδας. Κατ' εξαίρεση, όμως, συναντήσαμε τη λειτουργία οργάνων διεθνών οργανισμών χωρίς τη σύναψη της ειδικής αυτής συμφωνίας, για δεκαετίες (περίπτωση Γραφείου Πληροφοριών του ΟΗΕ), αλλά και για λίγο χρόνο (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου).

Πράγματι ότι τα συμβατικά κείμενα ιδρυτικά των διεθνών οργανισμών περιέχουν συστηματικά κανόνες για το νομικό καθεστώς που απολαύουν στην έδρα τους, αλλά και στο έδαφος των λοιπών κρατών-μελών τους. Με άλλα λόγια υπάρχει το ελάχιστο αυτό γενικό πλαίσιο ρύθμισης της νομικής προσωπικότητας του διεθνούς οργανισμού. Οι καθημερινές όμως ανάγκες της λειτουργίας του είτε μέσα στα πλαίσια της έδρας είτε στο έδαφος των κρατών-μελών του δημιουργεί πρακτικά προβλήματα εφαρμογής προνομίων, ασυλίων, εξαιρέσεων και απαλλαγών, τα οποία απέδειξαν ότι επιβάλλεται η σύναψη ειδικών συμφωνιών. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται με την πύκνωση της σύναψης ειδικών συμβάσεων με αυτό το περιεχόμενο.

Από ουσιαστικής πλευράς τόσο οι γενικές ρυθμίσεις των καταστα-

τικών-ιδρυτικών κειμένων διεθνών οργανισμών όσο και οι ειδικές ρυθμίσεις των εν λόγω συμβάσεων που αναφέρονται στο νομικό καθεστώς των διεθνών οργανισμών εξυπηρετούν τρεις σκοπούς: *Πρώτο*, την ομαλή λειτουργία του νομικού προσώπου του διεθνούς οργανισμού τόσο στην έδρα του όσο στο έδαφος των κρατών-μελών του. *Δεύτερο*, την απρόσκοπτη επιτέλεση των καθηκόντων του προσωπικού που βρίσκεται στην υπηρεσία του διεθνούς οργανισμού: *Και, τρίτο*, την ελεύθερη και απρόσκοπτη εκπροσώπηση των κρατών-μελών ενός διεθνούς οργανισμού από τους μόνιμους αντιπροσώπους σε αυτό, τους ειδικούς αντιπροσώπους επί αποστολή, τους συμβούλους ή τους τεχνικούς εμπειρογνώμονες.

Περισσότερο επιτακτική αποδεικνύεται η εξειδίκευση των νομικών καθεστώτων που αφορά στους διεθνείς οργανισμούς, όταν αυτοί, οι ίδιοι, όργανα ή υπηρεσίες τους, εδρεύουν στο έδαφος ενός κράτους-μέλους τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι ειδικές συμβάσεις οφείλουν να προβλέψουν θέματα εγκαταστάσεων, ασφαλείας, μέσων επικοινωνίας, λειτουργικών διευκολύνσεων, μετακινήσεων, εκτέλεσης έργων, προσωπικού.

Το σύνολο αυτών των ειδικών ρυθμίσεων δημιουργεί ένα πλέγμα κανόνων εξαιρετικού δικαίου της εσωτερικής νομικής τάξης του φιλοξενούντος κράτους. Είναι φυσικό, λοιπόν, να προκαλείται μια αντίσταση της εσωτερικής νομικής τάξης στην επιβολή αυτών των ρυθμίσεων. Επιπλέον πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός της οικονομικής επιβάρυνσης από τη λειτουργία οργάνων και υπηρεσιών των διεθνών οργανισμών για το κράτος που τις φιλοξενεί στο έδαφός του.

Ταυτόχρονα, όμως, οι σύγχρονες διεθνείς σχέσεις των κρατών περνούν όλο και περισσότερο μέσα από τα πλαίσια τόσο του θεσμικού δικαίου όσο και των οργάνων των διεθνών οργανισμών. Στους κόλπους των διεθνών οργανισμών διαδραματίζεται το μεγαλύτερο μέρος της διεθνούς συμπεριφοράς των κρατών. Η συνειδητοποίηση αυτής της εξελίξης καθημερινά γίνεται αναγκαιότητα και γεννά μια αντίστροφη θετική διάθεση των κρατών απέναντι στην παρουσία των διεθνών οργανισμών των οργάνων ή των υπηρεσιών τους στο έδαφός τους. Έτσι, σήμερα, βλέπουμε ένα έντονο και επίμονο ενδιαφέρον των κρατών στην επιλογή του εδάφους τους ως έδρα διεθνών οργανισμών, οργάνων ή υπηρεσιών τους και μια προθυμία στην παροχή των μεγαλύτερων διευκολύνσεων προκειμένου να καταστεί δυνατή η παραπάνω

εγκατάσταση και λειτουργία τους. Το γεγονός να καταστεί το έδαφος αυτών των κρατών το κέντρο της δράσης και της λειτουργίας ενός διεθνούς οργανισμού ή έστω ενός αποκεντρωμένου οργάνου του η μιας υπηρεσίας του δημιουργεί το πλεονέκτημα της προβολής της χώρας εγκατάστασης, μέσα από την κινητικότητα των διπλωματικών αντιπροσώπων η των μόνιμων αντιπροσώπων των κρατών-μελών, την τουριστική ανάπτυξη, τη διακρατική επαφή και συνεργασία.

Αυτό το πλεονέκτημα είναι τόσο ισχυρό ώστε υποσκελίζει την αρνητική-αμυντική στάση των κρατών στην παραχώρηση του εξαιρετικού νομικού καθεστώτος προνομίων και ασυλίων που οφείλει να παραχωρήσει ως φιλοξενούν κράτος ή ως κράτος-έδρα ενός διεθνούς οργανισμού, ενός οργάνου ή μιας υπηρεσίας του.

Με βάση τα δεδομένα αυτά η Ελλάδα έμπρακτα αποδεικνύει τη βούλησή της να συμπλέει με την παραπάνω σύγχρονη τάση και να υπερθεματίζει για την εγκατάσταση στο έδαφός της των διεθνών οργανισμών, των διεθνών οργάνων τους ή των υπηρεσιών τους. Η σχετική προσπάθεια, φιλοδοξεί να ανατρέψει το περιορισμένο σύγχρονο σκηνικό με κάθε τρόπο.

Η ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση με την έντονη και συνεχώς διογκούμενη δραστηριότητα μέσα από τα υπερεθνικά θεσμικά της πλαίσια μας προσφέρει μια πρώτης τάξης τέτοια δυνατότητα με την ίδρυση των αποκεντρωμένων υπηρεσιών της και οργάνων της στο έδαφος των κρατών-μελών της.

Με τη διεύρυνση των κοινοτικών αρμοδιοτήτων που προκύπτουν από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ κατέστη ανάγκη να καθοριστεί ποια χώρα θα φιλοξενήσει στο έδαφός της υπηρεσίες και όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι στο Έκτακτο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 20 Οκτωβρίου 1993, ελήφθη απόφαση για την εγκατάσταση του Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης της Επιτροπής στη Θεσσαλονίκη.

Με ιδιαίτερη ικανοποίηση έγινε αποδεκτή η εν λόγω ίδρυση αυτού του Κέντρου από την ελληνική κοινή γνώμη, η οποία απηχεί το μέτρο επιβεβαίωσης αυτής της τάσης στην ελληνική διεθνή πρακτική.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κ. Οικονομίδης, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Α'* (Παραδόσεις) β' έκδοση, Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1990, σ. 139-143, Κ. Ιωάννου - Κ. Οικονομίδης - Χ. Ροζάκης - Α. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Οι Φορείς Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων στη Διεθνή Έννομη τάξη*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1990, σ. 77-79.
2. Στο ίδιο.
3. Στο ίδιο.
4. Κ. Οικονομίδης, *ό.π...*, σ. 150, Επίσης Κ. Ιωάννου - Κ. Οικονομίδης - Χ. Ροζάκης - Α. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Αρμοδιότητες στο Διεθνές Δίκαιο*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1991, σ. 102.
5. *Ό.π...*, υποσ. 1-3.
6. Θ. Χριστοδουλίδης, *Εισαγωγή εις την Γενικήν θεωρίαν των Διεθνών Οργανισμών*, Τόμος Α', Φάρος, Αθήναι 1976, σ. 172-175.
7. Κ. Οικονομίδης, *ό.π...*, σ. 154-157. Επίσης Κ. Ιωάννου - Κ. Οικονομίδης - Χ. Ροζάκης - Α. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Αρμοδιότητες στο Διεθνές Δίκαιο*, *ό.π...*, σ. 102.
8. Γίνεται ευρύτατα χρήση και του όρου «Ειδικευμένες Οργανώσεις» του συστήματος ΟΗΕ.
9. Κ. Οικονομίδης, *ό.π...*, σ. 129.
10. Κ. Ιωάννου - Κ. Οικονομίδης - Χ. Ροζάκης - Α. Φατούρος, *Αρμοδιότητες στο Διεθνές Δίκαιο*, *ό.π...*, σ. 102.
11. Κ. Ιωάννου - Κ. Οικονομίδης - Χ. Ροζάκης - Α. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Σχέσεις Διεθνούς και Εσωτερικού Δικαίου*, Α. Ν. Σάκκουλας, 1990, σ. 163-165.
12. Κ. Οικονομίδης, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Α'*, εκδ. Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1990, σ. 76-82, Κ. Ιωάννου - Κ. Οικονομίδης - Χ. Ροζάκης - Α. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο - Σχέσεις Διεθνούς και Εσωτερικού Δικαίου*, Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1990, σ. 163-195, Γ.Κ. Τενεκίδης, *Δημόσιον Διεθνές Δίκαιον*, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα 1977.
13. Κυρωτικός νόμος 412/1947 ΦΕΚ 205/213.
14. Ατυχής η ελληνική μετάφραση του τμήματος 28 του άρθρου 7 στον κυρωτικό νόμο 471/1976 (ΦΕΚ 303 Α') του αγγλικού όρου «specialized agencies» ή του γαλλικού «des spécialisées» ως «ειδικοποιημένα ιδρύματα» αντί του ορθού «ειδικευμένοι οργανισμοί».
15. Τα παραρτήματα 1 έως 9 της Σύμβασης αυτής αναφέρονται στους εξής ειδικευμένους οργανισμούς: Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών, Οργάνωση Διεθνούς Πολιτικής Αεροπορίας, Εκπαιδευτική Επιστημονική και Επιμορφωτική Οργάνωση Ηνωμένων Εθνών, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Διεθνή Τράπεζα Ανασυγκροτήσεως και Αναπτύξεως, Παγκό-

σμία Οργάνωση Υγείας, Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση, Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών. Επίσης ακολουθούν παραρτήματα 11-14 που αναφέρονται στους ειδικευμένους οργανισμούς: Παγκόσμια Μετεωρολογική Οργάνωση, Διακυβερνητική Ναυτιλιακή Συμβουλευτική Οργάνωση, Διεθνή Οικονομική Εταιρεία και Διεθνή Οργάνωση Αναπτύξεως.

16. United Nations Information Centre - UNIC

17. United Nations High Commissioner for Refugees (ΦΕΚ 328 Α' /1949).

18. United Nations Development Programme UNDP. Η εν λόγω σύμβαση κυρώθηκε με το Ν.1673/1986, ΦΕΚ 207Α'. Η συγκεκριμένη συνεργασία έπαινε να υφίσταται στα πράγματα πλέον.

19. Ο μόνιμος αντιπρόσωπος της αποστολής της UNDP στην Ελλάδα θα ηγείται των αντιπροσώπων των άλλων οργανώσεων των Ηνωμένων Εθνών που μπορεί να έχουν εγκατασταθεί στη χώρα (άρθρο II παρ. 4 της Συμφωνίας).

20. United Nations Environment Programme UNEP.

21. Στις 11 Ιανουαρίου 1985 εκδόθηκε ο σχετικός κυρωτικός νόμος 1511 (ΦΕΚ Α' 3/1985).

22. Άρθρο 1 παρ. α, ΙΙΙ της συμφωνίας αυτής. Η Γραμματεία Περιβάλλοντος είναι όργανο του UNEP.

23. ΦΕΚ 42 Α' /1983.

24. ΦΕΚ 300 Α' /1953. Το θέμα δεν θιγόταν στην πρώτη δημοσίευση της μελέτης.

25. ΦΕΚ 112 Α' /1988. Σημειώνεται ότι η πρώτη Καταστατική Πράξη υιοθετήθηκε το 1954. Το θέμα δεν θιγόταν στην πρώτη δημοσίευση της μελέτης.

26. Η εν λόγω συμφωνία είχε υπογραφεί στις 11 Ιουνίου 1964.

27. Κυρώθηκε με το Ν. 1989/1952.

28. Ο κυρωτικός νόμος 4226/1962, ΦΕΚ Α' 41/1962.

29. *Επισ. Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, αρ. 1.291, 19 Νοεμβρίου 1979.

30. Υπογράφηκε στη Ρώμη στις 25 Μαρτίου 1957 και τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιανουαρίου 1958.

31. Στις 8 Απριλίου 1965 προβλέφθηκε με Συνθήκη η συγχώνευση των οργάνων των τριών Κοινοτήτων που πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 1967 (*Επίσημη Εφημερίδα των Ευρ. Κοιν.*, αρ. 152, 13 Ιουλίου 1967).

32. *Επίσημη Εφημερίδα Ευρ. Κοιν.*, αρ. 1 169, 29 Ιουνίου 1987.

33. Η Ελλάδα με το νόμο 2077 στις 7 Αυγούστου 1992 (ΦΕΚ 36 Α') κύρωσε τη συνθήκη αυτή και τα σχετικά πρωτόκολλα και δηλώσεις που περιλαμβάνονται στην Τελική Πράξη.

34. Εφημ. *Το Βήμα*, 12-12-1993, σ. 28-29.